

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologiæ Polemicæ Universæ

Pichler, Vitus

Augustæ Vindellicorum, Anno MDCCXIII.

Art. XII. An à Scriptura S. in qua sola se fundatam asserit?

urn:nbn:de:hbz:466:1-39374

partem, quod scilicet doctrina Lutheri contineat falsa & impia, abunde demonstrata est art. II. hujus Appendicis. Altera verò pars, quod nempe etiam doctrina Confessionis August. immisceat falsa & impia, ostensa est art. X. præcedente.

Dices: de doctrina Lutheri & felici ejus propagatione, non obstantibus persecutionibus vaticinatus fuerat Jo. Husus, eum duceretur Constantiæ ad rogam, dicens: *post centum annos veniet Cygnus, quem assare non poteris*: ergo Lutheranismi propagatio fuit miraculosa ex vaticinio. Resp. 1. valde incertum esse, hæc ab Huso fuisse dicta; nam nemo horum verborum meminit, exceptis solis Husitis, ac postea Lutheris & Lutheranis, qui merito possunt esse suspecti. 2. Franf. Ant. N. Conf. Unde enim constat Lutheranis, hæc de Luthero, & non potius de Carolostadio, Zwinglio, aut

Calvino locutum esse Hussum? nam temporis ratio, ab Huso indicata, obsequeverit strictè, vaticinium non est de Luthero, quia ab illo usque ad Lutherum plures quàm centum anni sunt lapsi: si autem temporis ratio non strictè observanda est, cur non æquè de alio Sectario intelligi possit vaticinium? 3. Esto etiam in individuo Lutherum designaverit Husus, propterea tamen non sequitur, quod Lutherus suam novam doctrinam sparserit vocatus à Deo; quia prænantari possunt etiam res malæ, & à malis. 4. vaticinium de Luthero intelligendum esse, valde suspectum redditur ex eo, quod dicat venturum *Cygnum*, nam Lutherus potius *porcus* erat, cujus candor nihil ferè aliud fuit, quàm fator, pædor, stercus, oletum, latrina, & id genus alia islebica aromata, de quibus ad nauseam usque leges in ejus libris, & aliqua in art. II. cit.

ARTICULUS XII.

An Confessio Augustana sufficientem auctoritatem obtineat à Scriptura S. in qua sola se fundatam asserit?

SUMMARIUM.

1. Lutherianorum principium: nihil credendum, nisi in Scriptura S. sit expressum.	4. Indèque sufficienti auctoritate habili.
2. Ad Scripturam semper provocat Lutherus, & nunc Lutheranis.	5. Sed nullus illius articulus, qui adversatur Catholicis, nititur puro & claro Dei verbo.
3. Cui soli innitit jactans Confessionem Augustanam.	6. Id quod etiam probatur ex Concilio Trid.
	7. Et specialiter exemplo præcipue dogmatis

dogmatie, quod complectitur Conf. Aug. nempe de sola fide iustificante.

8. Quin imò ex Scriptura S. nihil omnino probare possunt Confessionista.
9. Quia probare non possunt, se habere veram & Incorruptam Scripturam S.
10. Aut genuinum illius sensum.
11. Ne quidem per legitimam consequentiam ex Scripturis deductam.
12. Aliqui ineptè admittunt traditio-

nem & auctoritatem Ecclesie Catholicae circa existentiam & puritatem Scripturæ, rejicientes illam circa genuinum illius sensum.

13. Rejicitur responsio Hutteri.
14. Nulla auctoritas accedit Augustinæ Confessioni à Scriptura S.
15. Et sola fides Confessionistarum est merè humana.
16. Modus, quo te fortiter defendere possis contra Seltarios.
17. Eoque valido impugnare ex S. Scriptura.

3. Sciendum 1. Lutheranis & Calvinistis instar primi principij ac fundamenti esse hanc propositionem: nihil credendum, nisi in Scriptura Sacra sit expressum. Sic detonat Lutherus in c. 1. ad Gal. neque alia doctrina, inquit, in Ecclesia tradi debet, quam purum Dei verbum (hoc est, Scriptura S.) Doctores & Auctores alij anathema sint. Calvinus l. 4. Inst. c. 8. Esto igitur firmum axioma, ait, non aliud habendum verbum Dei, cui detur in Ecclesia locus, quam quod Lege primùm & Prophetis, dein scriptis Apostolicis continetur. Lutherum sequitur Jo. Gerardus cum Lutheranis, Calvinum Guilielmus Amelius, & Petrus Molinæus cum Calvinistis, Lutherus verò & Calvinus secuti sunt antiquos hæreticos, Maximum Arianorum Episcopum, qui disputaturus cum S. Augustino dicebat: voces, quæ extra Scripturam sunt, nullo casu à nobis suscipiuntur: Euzychetem, qui huic fun-

damento innixus negabat duas naturas in Christo, asserens: ego à Scripturis SS. non didici de duabus naturis: Pelagianos, qui dicebant apud S. August. l. de nat. & grat. c. 39. credamus igitur, quod legimus, & quod non legimus, nefas credamus aditruere.

Sciendum 2. Eundem Lutherum, cum initio suæ defectionis urgeretur ad revocandas suas propositiones, semper provocasse ad Scripturam Sacram, & ex hac convinci superbe postulasse; se-
cus sibi nefas esse suam doctrinam mutare, cum contra conscientiam suam utique non possit Evangelio contraire, addendo, quidquid extra verbum Dei, seu Scripturam S. doceretur, verba esse hominum, & erroribus obnoxia. Unde ejus assectæ identidem, & importunè consueverunt clamare: *Schriffe Schriff / Wort Gottes Wort Gottes / Bibel Bibel / in- culcare volentes, nihil audiendum, nisi in Scripturis SS. expressum,*

Sciens

3. Sciendum 3. Lutheranos gloriari, Confessionis suae doctrinam soli & puro Dei verbo inniti; nam in praefatione dicunt: *Offerimus in hac Religione causa nostrorum Consonatorum & nostram Confessionem, cujusmodi doctrinam ex Scripturis SS. & puro verbo Dei haftenus illi apud nos tradiderunt.* In fine verò additur: *si quid in hac Confessione desiderabitur, parati sumus latroens exhibere, Deo volente, juxta Scripturas informationem.* Praeterea in plerisque articulis inter Catholicos & ipsos controversis adducuntur aliqui textus Scripturae, quibus probati videtur Confessionis doctrina. Unde

4. Sciendum 4. Confessionistas haud dubie necessariam auctoritatem, quam haftenus frustra conati sunt aliunde accerere, Confessionis suae quaesituros à Scriptura S. Dicent proin fortè, Confessionem suam esse infallibile fidei symbolum, quia omnes ejus articuli ex Scriptura S. vel desumpti, vel per necessariam & claram consequentiam deducti sunt. Sed falluntur & fallunt, quod ut manifestum fiat,

Dico I. Nullus articulus Confessionis August. qui Ecclesiae Catholicae adversatur, nititur puro & claro Dei verbo, seu Scriptura S. ritè intellecta.

5. Prob. 1. Nullus articulus, Catholicae Ecclesiae contrarius, nititur textu, qui indubitatè faveat doctrinae Confessionisticae, aut qui non debeat aliter intelligi, quàm Confessio velit: ergo nullus articulus nititur claro & puro Dei verbo. Conf. est certa; si enim

R. P. Fichler Theol. Polemica.

dubium est ac incertum, quid textus velit, cui Parti magis faveat, & quis ejus sensus, nihil certi inde probari potest, multò minùs, si perperam intelligatur textus. Ant. constat legenti textus illos, quibus Confessio suam doctrinam stabili e intendit, v. g. sumptionem Calicis apud laicos conatur probare ex hoc textu: *bibite ex hoc omnes.* Matth. 26. Conjugium sacerdotum ex illo Pauli: *habeat quisque uxorem suam propter fornicationem.* Item ex eo: *melius est nubere, quam uri.* Confessionem omnium peccatorum mortalium non esse necessariam, ex illo Psalmista: *delicta quae intelligit?* & ex illo Jeremia: *pravum est cor hominis, & inscrutabile.* Sed hi & similes textus utique non clarè & indubitatè stant pro doctrina Confessionis, imò debent explicari contra illam pro Catholicis, eò quòd ab antiqua Ecclesia non fuerint explicati juxta doctrinam Confessionis Augustanae, sed contra illam. Accedit, quòd aliqui textus, qui allegantur, omnino non sint ad rem, uti ille Rom. 14. *Regnum DEI non est esca aut potus,* quo impugnare volunt jejunium Ecclesiasticum; centenis enim verbis opus erit ad trahendam inde hanc consequentiam: *ergo jejunium ab Ecclesia praecipuum non est servandum in discrimine ciborum.*

6. Prob. 2. Sancta Ecclesia Catholica Latina (uti de Graeca supra jam dictum est) sententiam tulit contra Confessionem August. & declaravit, eam esse contra Scripturam S. ergo non fundatur in claro Dei Verbo. Uthoc argu-

D d d d

mentum

mentum melius percipiatur, sciendum est 1. Concilium Tridentinum fuisse Universale & legitimum; quia intererant præter Episcopos Italiæ Episcopi Hispaniarum 31. Galliarum 26. Lusitanæ 3. Græciæ 6. Item alij Episcopi plurimi ex Polonia, Hungaria, Anglia, & alijs Regnis & Regionibus, præsentibus etiam 29. Legatis præcipuorum Principum, & Statuum Europæ, legitime vocati ab Universali Capite. Sciendum 2. Protestantes ad Concilium Universale, à Papa congregandum, sæpius appellasse, etque se parituros edixisse, amò falsos fuisse, ejusmodi Concilio Universali competere jurisdictionem in omnes Ecclesias; quid enim volunt aliud illa verba Conf. Aug. art. 28. *de Jure divino hæc jurisdictionis competis Episcopis, ut Episcopis, hoc est, his, quibus est commissum ministerium Verbi & Sacramentorum, remittere peccata, doctrinam ab Evangelio dissentientem rejicere, & impios, quorum nota est impietas, excludere à communionis Ecclesia sine vi humana, sed verbo. Hæc necessariò & de jure divino debent eis Ecclesia præstare obedientiam juxta illud: qui vos audit, me audit.* Sciendum 3. Hoc Concilium Trid. quod non minus est Universale ac legitimum, quam ullum aliud in prima Ecclesia congregatum, ubi damnabatur antiqui hæretici, dampnasse doctrinam Lutheri & Confessionis Augustanæ, eamque S. Scripturæ contrariam declarasse.

His præmissis sic prosequor ceptum argumentum: Concilio Universali, & Episcopis legitime congregatis debent

omnes Ecclesiæ (particulares) jure divino præstare obedientiam, si rejiciunt aliquam doctrinam ut Scripturæ contrariam: Concilium Trid. est Universale, ex Episcopis ritè convocatis legitime collectum: ergo huic debent omnes Ecclesiæ particulares, consequenter & Confessio Augustana, omnesque alij Christiani tanquam subditi jure divino præstare obedientiam, quando rejicit doctrinam aliquam ut Scripturæ contrariam. Subsumo: sed Tridentinum rejicit doctrinam Confessionis Augustanæ tanquam Scripturæ contrariam: ergo Confessionistæ tenentur jure divino illi parere, eamque similiter rejicere, ut Scripturæ contrariam. Major est Adversariorum & Confessionis Augustanæ loc. cit. Min. patet inde, quia nihil potest ostendi, quò minus Concilium Trid. sit Universale & legitime convocatum. Subsumptum constabit legenti Conc. Trid. præsertim sess. 6. c. 5. 6. 7. 8. 9. ubi agitur de justificatione, quæ est præcipua Confessionis August. controversia cum Catholicis. Item can. 9. & seqq. ejusdem sessionis.

Prob. 3. de primo & capitali dogmate totius Confessionis, nempe *de sola fide justificante*. Scriptura S. nunquam monet peccatores, ut credant sibi remissa esse peccata; & ita justificentur: monet tamen, ut penitentiam agant, quam sequitur remissio peccatorum: sic Matth. 3. summa totius Prædicationis S. Joannis describitur fuisse hujusmodi: *penitentiam agite, appropinquavit enim regnum celorum.* Luc. 24. *Quoniam sic scriptum est, &*

sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die, & pradicari in nomine ejus penitentiam, & remissionem peccatorum. Rursus Sap. 24. Dissimulat peccata hominum propter penitentiam. Et Ezech. 18. Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis, vitâ vivet. Denique Lucâ 13. Nisi penitentiam habueritis, omnes similiter peribitis: ergo Scriptura non solum fidem, sed etiam penitentiam & detestationem peccatorum requirit ad justificationem peccatoris. Nam ulterius ait: Si habueritis omnem fidem, ita ut montes transferatis, charitatem autem non habueritis, nihil sum. 1. Cor. 13. Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. Luc. 7. En Magdalena justificata est, multa que illi peccata remissa fuisse, dicit Scriptura, non quia credidit multum, sed quia dilexit multum: ergo non sola fides, sed etiam charitas requiritur tanquam motivum Contritionis. Præterea quid proderit fratres mei, ait S. Jacobus c. 2. v. 14. Si fidem quis habere se dicat, opera autem non habeat, nunquid fides eum salvare poterit? & v. 24. Ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum. Et v. 26. Sicuti corpus sine spiritu mortuum est, ita & fides sine operibus mortua est. Apoc. 2. dicitur: dabo unicuique juxta opera sua. Et S. Paulus, quem tamen pro se potissimum citat Confessio, 2. Cor. 5. sic ait: omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut recipiat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum sive malum. Siquis igitur malè gessit, non juvabit sola fides, non justificabit;

R. P. Pichler Theol. Polensis.

quippe non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum Cælorum, sed qui facit voluntatem Patris mei. Matth. 7. Imò Christus ipse in die judicii damnabit illos, qui non exercuerunt bona opera; hanc enim damnationis causam allegat Matth. 25. Esurivi enim, & non dedistis manducare &c. quæ sententia est clarè contra sola fide contentos, & nihil boni facientes; quia in extremo judicio non instituetur tale examen contra Infideles; nam *quæ non credit, jam judicatus est.* Jo. 3. Ergo ad Justificationem & salutem non sufficit sola fides, sed requiruntur etiam bona opera. Ecce quam non faventem, sed prorsus sibi contrariam multis in locis Scripturam habeat Confessio August. circa hoc præcipuum suum dogma.

Accedit, quòd ex illo sequeretur, non esse necessarium ad justificationem ignoscere proximo, cum tamen Christus illud expressè requirat Matth. 6. si non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra. Item sequeretur, non esse necessariam dilectionem proximi, cum tamen Joannes dicat ep. 1. c. 3. qui non diligit, manet in morte. Neque esset necessarium observare mandata Dei; cum tamen Christus id expressè mandet Matth. 19. si vis ad vitam ingredi, serva mandata. Denique, ut alia taceam omnia, sequeretur ex hoc dogmate Confessionistarum, quòd de quovis flagitiosissimo homine, homicida, adultero, faga &c. dici posset: hic est sanctus vir, hæc est mulier sancta &c. Nam credere in Christum, & fortiter confidere, sibi per ipsum remissa esse omnia peccata, est esse Sanctum: quid

Q d d d d

quid

quid dicat S. Paulus Gal. 1. *qui talia agunt, Regnum Dei non consequentur.* Et quidquid dicat David Psal. 34. ubi interrogat, quis futurus sit Sanctus, & habiturus in Tabernaculo Domini, & in Monte sancto Dei, sibi que ita respondet: *qui ingreditur sine macula, & operatur justitiam.* Non dicit: *qui credit tantum.*

Audiamus nunc textus, qui Confessionistas movere poterant ad tam absurdam doctrinam, toti Ecclesie Catholicae semper contrariam, amplectendam. Ipsa Confessio art. 4. citat. caput 3. & 4. Rom. sed non verba. In illis autem capitibus sequentes textus favere videntur Adversarijs. Ex c. 3. vers. 18. *Arbitramur hominem justificari per fidem sine operibus legis.* Et v. 22. *Justitia Dei per fidem Jesu Christi in omnes & super omnes, qui credunt in eum.* Et v. 36. *Ipsa justus & justificans eum, qui est ex fide Jesu Christi.* Ex c. 4. v. 5. *Ei, qui non operatur, credenti autem in eum, qui justificat impium, reputatur fides ad justitiam.* Et paulo ante: *credidit Abraham, & reputatum est illi ad justitiam.* In hac igitur epistola ad Rom. propemodum unice se fundat Confessio August. cui quia e diametro videtur esse opposita Epistola S. Jacobi, hanc Lutherus propria auctoritate expunxit ex Canone librorum Divinorum. In art. 20. allegat Confessio August. c. 2. Eph. & c. 2. Gal. *Gratia salvi facti estis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei donum est, non ex operibus.* Adducit etiam ex SS. PP. S. Ambrosium, qui in 1. Cor. 1. hac habet: *hoc institutum est a Deo, ut, qui credit in*

Christum, salvus sit sine opere, sola fide, gratis accipiens remissionem peccatorum.

Pro responsione ad allatos & similes textus notandum est 1. Quod S. Paulus ad Rom. & Gal. lucrari laboraverit tam Gentiles quam Judaeos: Gentiles putabant, ex bonis operibus, quae faciebant, dictante lumine naturali, adeoque ex viribus proprijs, se esse justos: Judaei vero gloriantes Lege sua Ceremoniali justos se credebant ex operibus Legis Mosaicae, v. g. ex Circumcisione, ex suis Sacrificijs, crebris Lotionibus &c. His utrisque se opposuit D. Paulus, docens, nec opera bona *Natura* seu *moralia* Gentilium, nec opera *ceremonialia* Legis Mosaica justificare hominem, sed necessariam esse fidem in Christum. Quod ipse Paulus innuit c. 2. Gal. dum ait: *scientes autem, quod non justificatur homo ex operibus Legis, nisi per fidem Jesu Christi.* Atque hoc modo pulcherrime conciliantur epistola S. Pauli ad Rom. & epistola S. Jacobi, quod Luthero videbatur esse impossibile. Nam quando D. Paulus negat, opera justificare, intelligit opera *naturalia & ceremonialia*, seu opera *Natura tantum*, & opera *Legis Mosaica*, sine fide & gratia Christi. Vicissim quando S. Jacobus affirmat, ad justificationem requiri opera, loquitur de operibus *fidei & gratia Christi*, sive quae fiunt ex fide in Christum, & cum gratia Dei. Hoc ipsum magnus Augustinus pridem declaravit, quando l. 83. quaest. 9. 76. dixit: *Quapropter non sunt sibi contraria duorum Apostolorum sententia, Pauli & Jacobi, cum dicit unus, justificari hominem*

*minem per fidem sine operibus: & alius dicit, inanem esse fidem sine operibus: quia ille dicit de operibus, quae fidem praecedunt (nempe Legis Mosaicae, ut patet ex praecedentibus, quia disputat Paulus contra Judaeos, qui merito operum Legis Mosaicae pervenire se arbitrabantur ad donum justificationis) iste de iis, quae fidem sequuntur: sicut etiam ipse Paulus multis locis ostendit. Itaque Paulus loquitur de operibus, quae fidem antecedunt, quae utique nihil valent & supernaturaliter bona non sunt; cum fides sit fundamentum aedificij spiritualis. Jacobus vero loquitur de operibus, quae fidem sequuntur. Notandum 2. Nomen fidei, cui tribuitur justitia in SS. litteris, non esse sumendum pro fide mortua, & pure speculativa, seu pro mera cognitione, sed pro fide viva, hoc est, animata Charitate & bonis operibus, & pro fide practica, quae adhibet media per fidem ostensa: fides enim mortua utique non vivificat, seu non justificat hominem. Atque sic explicare fidem nos cogunt alia loca Scripturae S. quae ad justificationem requirunt etiam opera bona. Id ipsum suadet etiam Paulus, dum Gal. 5. ait: *in Christo & ESU neque circumcisio, neque praputium aliquid valet, sed fides, quae per charitatem operatur.* His notatis.*

Resp. 1. Ad textus Scripturae S. praefertim ex Epist. ad Rom. & dico, per illos vel tantum excludi opera Naturae, aut opera Legis Mosaicae, facta sine gratia Christi, & fide in illum; minime autem excludi opera, quae fiunt ex fide in Christum & cum gratia supernatura-

li; haec enim juxta alios Scripturae textus aequè disponunt & requiruntur ad justificationem hominis, quam fides: nam Scriptura non omnia ad justificationem requisita praescribit in uno vel altero loco; sed in uno praescribit v. g. fidem, in altero spem, in tertio dilectionem, in quarto remissionem injuria nobis illatae, in quinto aversionem à peccato seu dolorem &c. Vel dico, per allatos textus intelligi fidem vivam & practicam, paulò autè explicatam. Resp. 2. Ad textum S. Ambrosij, & aliorum SS. PP. quos Confessionistae pro se citant, ferè eodem modo, nimirum ab ipsis vel solum excludi opera Naturae, & opera Legis Mosaicae, non autem opera profecta ex fide & gratia Christi: vel intelligi fidem vivam, practicam, spe & charitate formatam, non operibus nudam: vel denique, si dicant, quòd sola fides justificet, intelligi de sola fide Catholica, ita ut sensus sit: *Sola fides Catholica justificat, non Arriana, non Pelagiana &c.*

Neque dicas, bona opera esse quidem necessaria ad salutem, non tamen ut causas justitiae, sed ut signa verae fidei. Nam Scriptura S. salutem & justificationem adscribit tam bonis operibus quàm fidei, uti v. g. Luc. 7. *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum:* sed fides est causa salutis & justificationis, ut volunt Adversarij: ergo & bona opera. Scriptura in uno loco requirit fidem, in alio dilectionem, in tertio aversionem à peccato &c. Deinde Paulus expressè dicit, quod mementaneum & leve tribulationis nostrae aternum

D d d d 3 nuna

num gloriæ pondus operetur in nobis.

2. Cor. 14.

¶ Dico 2. Confessionistæ nihil omnino possunt solidè probare ex S. Scriptura, consequenter neque doctrinam suæ Confessionis. Hæc assertio jugulum petit non modò Lutheranorum, sed & Calvinistarum, Zwinglianorum, imò omnium, qui ab Universali & Catholica Ecclesia desciscunt, ejusquæ auctoritatem infallibilem contemnunt; petit enim principium illorum, scilicet Scripturam S. tanquam unicum fundamentum, ex quo solo omnè suum robur, & omnia argumenta depromunt. Quod fundamentum penitus evertitur, si probamus, eos ex Scriptura S. nihil omnino probare posse: quod quidem evidenter ostendimus hoc modo. Itaque assertio

¶ Prob. 1. Si Confessionistæ in suis principiis non possunt solidè & infallibiliter probare, quòd habeant veram & incorruptam Scripturam S. seu verum & incorruptum Dei verbum scriptum, tunc nihil omnino solidè ac infallibiliter probare possunt ex Scriptura S. sed in suis principiis non possunt solidè & infallibiliter probare, quòd habeant veram & incorruptam Scripturam S. ergo. Maj. est evidens; si enim de ipsa Scriptura tanquam fonte ac principio non constat certè & infallibiliter, quomodo certè, & infallibiliter constabit de ijs, quæ inde probantur & deducuntur? si fundamentum est ruinosum, quomodo superstructum ædificium stabit firmum? si objectam motivum est incertum, unde objectum materiale acquiret certitudinem? si auctoritas, cui

credetur, est dubia, quomodo assensus erit prudenter certus & infallibilis?

Igitur prob. Min. In principiis Confessionistarum illud non potest solidè & infallibiliter probari tanquam fide divina credendum, quod in SS. litteris clarè expressum non est: sed in SS. litteris clarè non est expressum, quòd libri, quos habent pro vera Dei Scriptura, sint vera Scriptura S. incorrupta, legitime traducta in linguam vernaculam à suo Luthero &c. ergo probare non possunt Confessionistæ in suis principiis solidè & infallibiliter, quòd habeant veram & incorruptam Scripturam S. Unde enim sciunt, illos libros non fuisse corruptos vel describentium incuriã, vel hominum ignorantia, vel Catholicorum malitiã, à quibus acceperunt hos libros, & quibus gravissimos errores impingunt circa alia fidei dogmata? vid. p. 85. seqq. Eandem difficultatè experiuntur Confessionistæ circa legitimum sensum S. Scripturæ; non enim ex Scriptura simpliciter sumpta, sed ex legitimo illius sensu dogma aliquod fidei probari potest ac debet. Unde

¶ Prob. 2. Confessionistæ in suis principiis non possunt solidè ac infallibiliter probare, quisnam sit genuinus & legitimus sensus S. Scripturæ; ergo ex hac nihil omnino solidè ac infallibiliter probare possunt. Conf. est clara; si enim de legitimo sensu Scripturæ non certè constat, quomodo certus esse poterò de ipso dogmate, quod inde probò? Ant. facile prob. Confessionistæ, & quicumque infallibilem Ecclesiæ Catholicæ auctoritatem ac traditiones, seu verbum DEI non scriptum,

caput

repudiant, non possunt aliunde probare, hunc & non alium esse legitimum sensum S. Scripturæ, v. g. illorum verborum, *hoc est corpus meum*, quam vel ex S. Scriptura, si suis principijs velint insistere, vel si declinare malint, ex Magistratu suo Politico, vel Ecclesia sua particulari, vel ex spiritu privato: sed ex istis omnibus genuinum Scripturæ sensum solide & infallibiliter probare non possunt: ergo. Maj. est in confesso. Min. ostenditur; nam imprimis Scriptura se ipsam non explicat, & illa verba, *hoc est corpus meum*, si centies interrogentur, non dicent, quomodo intelligenda sint, an in sensu Catholicorum, aut Calvinistarum, aut Lutheranorum. Scriptura Lex est: non Judex: Lex non interpretatur & explicat se ipsam. Ecclesia autem particularis, Magistratus Politicus, & multò magis spiritus cujusvis privatus, sunt fallibiles; quia juxta principia Confessionistarum omnis homo mendax & fallibilis, imò juxta ipsos Universalis Ecclesia fallibilis est: quomodo igitur Particularis, qualem suam esse sæpius falsi sunt, aut Magistratus politicus, ad quem res fidei omnino non pertinent, aut privatorum hominum spiritus, infallibilitatem sibi promittant? ergo ex istis omnibus solide ac infallibiliter probari non potest genuinus Scripturæ sensus. Vid. p. 106.

Dices 1. Licet prædicta probari non possint à Confessionistis immediate ex ipsa Scriptura, possunt tamen probari mediate per legitimas consequentias inde deductas: ergo. Resp. 1. N. Ant. per quam enim consequentiam clarè ex Scriptura deductam probant, potiùs

Evangelium S. Matthæi esse verum Evangelium, quàm Evangelium S. Thomæ, aut S. Bartholomæi? per quam consequentiam clarè ex Scripturis deductam probant, Versionem Bibliorum Lutheri esse integram? 2. Nullibi scriptum est, neque per claram consequentiam deducitur ex SS. litteris, quòd etiam consequentiæ ab humano intellectu deductæ sint verbum Dei, & articulus fidei. Si dicas: hoc ratio dicat; ego repono: aliud est ratio, quæ juxta te in omnibus hominibus est fallax, aliud est Verbum Dei, quod fallere non potest. 3. Nullibi est in Scriptura clarè expressum, nec per consequentiam claram deducitur, quòd illæ consequentiæ, quas faciunt Confessionistæ, sint legitimæ. 4. Quòd aliqua consequentia sit legitima, debeo scire ex Logica, sed utique Logica non est verbum Dei & Scriptura S.

Dices 2. Multos Confessionistas admittere traditionem & auctoritatem Ecclesiæ Catholicæ circa Scripturam S. & dicere, quòd ex ea sola constet, quinam libri sint verè divini & incorrupta Scriptura S. ergo. R. Scio, aliquos hoc admisisse, præsertim in Colloquio Rationis nostrorum argumentorum vi adactos, sed in consequenter & contra sua principia. Deinde si semel admittenda est traditio & auctoritas Ecclesiæ Catholicæ, mox redit difficultas de legitimo sensu Scripturæ; si enim ita una traditio custodienda infallibilis est Ecclesia, cur non etiam in alijs? si in statuendo Canone & Catalogo librorum divinarum necessariò attenditur traditio & auctoritas Ecclesiæ Catholi-

cæ, cur non etiam necessariò attendenda sit in explicando legitimo sensu Scripturæ? Si eùm æquè parùm de hoc, quàm de Canone, aliunde infallibiliter constare possit? Sic autem totam causam lucrati sumus: quidquid enim contra nos ex Scriptura afferent Confessionista v. g. circa Purgatorium, circa bona opera, circa fidem &c. semper intelligendum erit iuxta sensum & interpretationem Ecclesiæ Catholice: atque sic in omnibus articulis nobiscum convenire debebunt; nos qui psumus in vera & Catholica Ecclesia, ut probavimus art. 7. ex ipsa Confessione Augustana, p. 724. & alibi.

§. Dices 3. Ex Huttero pag. 39. Irenici. Confessio Augustana ejusque libri symbolici non sunt fide divina credendi, nisi sub conditione, quòd eùm S. Scriptura concordent: ergo Confessionista credendo Confessione credunt Scripturæ S. Resp. 1. Ant. prorsus esse absurdum; sic enim Alcoranus etiam, & Thalmud credi possunt, quia habent saltem aliqua, quæ S. Scripturæ consentiunt. Resp. 2. N. Conf. vel Dist. Conf. credunt fide conditionata, trans. Conf. fide absolutà, firmissimà, certissimà quoad ipsos credentes, & indubitata. N. Conf. Posterius autem requiritur ad fidem divinam saltem quoad illos articulos, qui explicitè credendi sunt. Resp. 3. Hoc modo remittuntur libri symbolici ad eujusvis hominis privati judicium, quod in rebus divinis prorsus periculosum & iniquum est, imò seminatium omnis discordiæ & hæreseos; nam sub hoc præ-

textu quilibet potest sibi novem fidem credere.

Ex dictis colliges 1. Nullam prorsus auctoritatem in Confessionem Augustanam derivari à Scriptura S. tum quia nullus articulus, Catholicis contrarius, clarè & indubitata ex illa probatur, tum quia Confessionistis nec de ipsa Scriptura, nec de ejus versione incorrupta, nec de legitimo illius sensu certè & infallibiliter constat.

Colliges 2. Analysin seu resolutionem fidei ultimam apud Confessionistas desinere in motivum humanum, adeoque ipsorum fidem non nisi humanam esse, & consequenter nullam. Interroga enim Confessionistam, quare credat? dicet, quia Scriptura S. hoc vel illud dicit: quare iterum, quare credat, verum esse id, quod Scriptura dicit? reponet; quia Scriptura est Verbum Dei, fallere & falli nescientis: in ista, quare credat, hanc Scripturam esse Verbum Dei incorruptum, vel hunc esse sensum Scripturæ à Deo intentum? Hic necessariò pro motivo formali dabit aliquid solum humanum, quia traditiones & auctoritatem Ecclesiæ non agnoscit pro Verbo Dei. Dicet itaque fortassis, Scripturam luce sua & divina indole natales suos proderet & se ipsam explicare: atque hanc lucem potius in Alcorano suo Turcæ, aut in Thalmud Judæus conspicit, quàm in nostra Scriptura? aut si Christianis solummodo patet hæc lux, cur in iisdem libris eam non æqualiter vident Catholici, Lutherani, Calvinistæ, Anabaptistæ &c. cum omnes investigent, o-

mnæ

mines orent? Reponet forte, id se credere, quia ab interno & privato spiritu id addidit; sed unde constat ipsi, suum spiritum privatum non falli? cur alios sibi potius vult credere, quam ipse illis, cum & isti se à Spiritu S. regi asserant? Fortè ad Doctores suos vel ad Magistratum Politicum confugiet; sed & isti homines sunt, adeoque fallibiles, nec probare sufficienter possunt, se à Deo dirigi, præsertim in ijs rebus, in quibus contradicitur Universali & antiquæ Ecclesiæ.

16. Colliges 3. Modum te fortiter defendendi contra Lutheranos, Calvinistas, & alios Sectarios, eosque ita constringendi, ut nulla ratione contra te quidquam efficere possint. Si igitur forte contingat te impugnari ab uno ex ipsis, id facere debebit Adversarius tuus ex sola Scriptura S. nam aliud Verbum Dei non admittit nisi scriptum, & nihil credendum asserit, nisi scriptum in SS. literis. Ex Scriptura S. itaque te impugnabit, & quidem in linguam vulgarem translata juxta mentem Lutheri, vel Calvini &c. vel juxta propriam. Hoc si fiat, tutò illi negabis ipsam Scripturam, versionem, textus puritatem, interpretationem & sensum: pete ab ipso, ut tibi hæc omnia probet ex sola Scriptura (nam nihil credendum, nisi in Scriptura expressum) & videbis, quòd hereat constrictus, & quasi fascinatus; hæc enim non nisi ad Græcas calendas probabit ex Scriptura sola. Adeoque tua est victoria, tua fides antiqua persistet illæsa; nam *actore non probante res absolvitur, etiamsi nihil præstiterit*,
R. P. Fichler Theol. Polemica.

arg. Cap. accedentibus de Privilegijs, & Cod. de Calumniatoribus Leg. 8. 9. 10. Ita & tua fides accusata, non autem convicta, manet inconcussa, & in possessione veritatis, etiamsi tu nihil præstiteris positivè.

Colliges 4. Modum efficaciter impugnandi Adversarios ex Scriptura S. & aggressivè, seu offensivè, ut ita loquar, te gerendi, si id tibi placuerit. Nunquam enim teneris sustinere partes Argumentantis, sed solum Defendentis, seu defensivè te gerendi, cum sis in possessione, vel potius quasi possessione veræ fidei, veræ Ecclesiæ; de qua defensivè agendi modo dictum est n. precedente. Si igitur placet Sectarium aggredi positivè, & citò iterare, accipe aliquod Mysterium, quod Adversarius tuus credit, v. g. S. Matthæi Evangelium, Trinitatem Personarum, Divinitatem Christi, Baptismum parvulorum &c. quæ Mysteria Adversarius tuus nunquam probabit sufficienter ex sola Scriptura contra Judæos, Sabellianos, Arrianos, & Anabaptistas. Hoc posito sic argue: illa fides est falsa, quæ tenet articulum falsum: sed fides Lutheranorum &c. tenet aliquem articulum falsum: ergo fides Lutheranorum est falsa. Min. prob. Fides Lutheranorum pro articulo, imò pro fundamento fidei habet, quòd nihil sit credendum, nisi clarè & particulatim expressum sit in S. Scriptura: sed hoc est falsum: ergo. Min. iterum prob. prædicta Mysteria (v. g. Evangelium S. Matthæi esse librum divinū &c.) non clarè, particulatim, & determinatè continentur expressa in Scriptura S. ergo iste articulus, qui di-

Ecce cit

cit, nihil credendum, nisi clarè, & particulatim expressum in Scriptura. Si est falsus. Nec video, qua ratione, salvis suis principijs, effugium invenire queat Adversariorum calliditas: adeoque retribus suis constricta victorem te, non quidem venerabitur, sed criminabitur, responsis in convitia verlis.

CONCLUSIO.

TE jam compello, & ad conscientiam tuam provoco, Confessionista, quisquis es rerum intelligens, ac aeternae salutis amans, edicito, utrum ex allatis capitibus seorsim aut simul sumptis, tibi appareat sufficiens motivum, propter quod prudenter tibi imperare possis assensum fidei Divinae firmissimum, certissimum, indubitatum circa doctrinam Confessionis Augustanae. Certè moveri non potes 1. Auctoritate Lutheri, quia vir erat vita & doctrina pessima. 2. Non auctoritate Caroli V. quia is Confessionem Augustanam reprobavit. 3. Non auctoritate Libri Concordiae, quia iste non modò repletus est erroribus & mendacijs, sed etiam in multis deficit à Confessione Augustana. 4. Non auctoritate totius Ecclesiae Lutheranae, quia haec evidenter est falsa Ecclesia. 5. Non auctoritate Ecclesiae Graecae, quia ista ferè ubique contradixit Confessionis, praeterquam quòd ipsamet sit falsa & schismatica Ecclesia. 6. Non defectione Ecclesiae Romanae recentioris, quia haec non minùs perfluit integra & incorrupta, quàm fuerit antiqua. 7. Non auctoritate Ecclesiae Romanae antiquae, quia ista in articulis, nos inter & Confessionistas controversis, sentit ubique nobiscum contra Adversarios. 8. Non

bonitate ipsius doctrinae, quam continet, quia illa nec Sancta, nec Evangelica est. 9. Non constantia ipsius Confessionis, quia innumeras mutationes & corruptiones subiit, & vix unquam invariata extitit apud suos. 10. Non miraculosa propagatione, quia nihil habet prodigij, si homo, voluptatis & libertatis avidus, currere incipiat secundum concupiscentias suas, remoto timore Domini; si laxatis cupiditatum frenis impune & circa ullum salutis periculum indulgere genio sinatur, & viam latam inee iere dissolutis moribus, modò inter m credatur &c. 11. Non denique moveri potes auctoritate Scripturae, quia, praeterquam quòd nullum Confessionis suae dogma claro textu Scripturae stabilire possint Confessionista, insuper fateri debent, à se nihil omnino ex Scripturis probari posse.

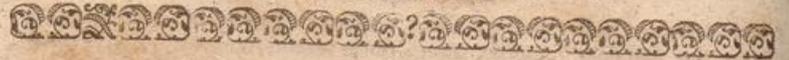
Adduxi ego memoratos 11. fontes, studio conquisitos, nùm fortè vel ex singulis, vel ex omnibus, vel ex quibusdam eorum, saltem quoad speciem & apparentiam argumenta desumi, & Confessionis Augustanae aliqua auctoritas conciliari possit à Confessionistis, ut utrunque prudentem & firmum assensum ex merito movi ei praestare queant: sed planè demonstratum

stratum haecenus fuisse existimo, ex ijs, sive seorsim sive simul sumptis, non modò sufficientem auctoritatem non conciliari Augustanæ Confessione, ita ut fide divina credi possint illius dogmata, sed multò magis opprobrium & confusionem. Plures fontes ego non reperi, fortè nec tu reperies, ex quibus vel *apparenter* tantum credibilis fiat fide divinâ Confessionis Augustanæ

doctrina. Vide igitur, quid agas, quid tibi in re tanti momenti, ex qua pendet tota aeternitas, animæque salus vel interitus, agendum, quid statuendum.

Ut autem Lector Catholicus ampliore acquirat notitiam Augustanæ Confessionis, apponere placuit genuinum illius textum, qui sequitur.

FORMULA
AUGUSTANÆ CONFSSIONIS,
PROUT OBLATA FUIT

CAROLO V.

IN
COMITIIS AUGUSTÆ

ANNO 1530.

ARTICULI FIDEI
PRÆCIPUI.

I.

De Unitate essentia.

ECclesiæ magno Consensu apud nos docent, Decretum Nicenæ Synodi, de unitate essentia divinae, & de tribus personis verum & sine ulla dubitatione credendum esse. Videlicet quod sit una essentia divina, quæ appellatur & est Deus æternus, incorporeus, impartibilis, immensa potentia, sapientia, bonitate, creator & conservator omnium rerum, visibilium & invisibilium, & tamen tres sint personæ, ejusdem essentia, & potentia, & coeternæ, Pater, Filius, & Spiritus sanctus. Et nomine personæ utuntur ea significatione, qua usi sunt in hac causa Scriptores Ecclesiastici, ut

significet non partem aut qualitatem in alio, sed quod propriè subsistit. Damnant omnes hæreses, contra hunc articulum exortas, ut Manichæos, qui duo principia ponebant, Bonum & Malum, item Valentianos, Arianos, Eunomianos, Mahometistas, & omnes eorum similes. Damnant & Samosatrenos, veteres & neotericos, qui cum tantum unam personam esse contendant, de Verbo & Spiritu sancto astute & impie rhetoricantur, quod non sint personæ distinctæ, sed quod Verbum significet verbum vocale, & Spiritus motum in rebus creatum.

II.

II.

De peccato seu vitio Originis.

Item docent, quod post lapsum Adæ omnes homines, secundum naturam propagati, nascantur in peccato; hoc est, sine metu Dei, sine fiducia erga Deum, & cum concupiscentia, quodque hic morbus seu vitium originis verè sit peccatum, damnans & astringens nunc quoque æternam mortem his,

qui non renascuntur per baptismum & Spiritum sanctum. Damnant Pelagianos, & alios, qui vitium Originis negant esse peccatum, & ut extenuent gloriam meriti, & beneficiorum Christi, disputant hominem proprijs viribus rationis coram Deo iustificari posse.

III.

De Incarnatione Verbi.

Item docent, quod Verbum, hoc est, filius Dei, assumpserit humanam naturam in utero beatæ Mariæ Virginis, ut sit duæ naturæ, divinæ & humanæ, in unitate personæ inseparabiliter conjunctæ, unus Christus verè Deus, & verè homo, natus ex Virgine Mariæ, verè passus, crucifixus, mortuus & sepultus, ut reconciliaret nobis Patrem, & hostia esset non tantum pro culpa originis, sed etiam pro omnibus actualibus hominum peccatis. Idem descendit ad in-

ferna, & verè resurrexit à mortuis tertia die; deinde ascendit ad celos, ut sedeat ad dexteram patris, & perpetuò regnet & dominetur in omnibus creaturis, sanctificet credentes in ipsum; misso in eorum corda Spiritu sancto, qui regat, consoletur, & vivificet eos, ac defendat adversus diabolum, & vim peccati. Idem Christus est paratam rediturus, ut iudicet vivos & mortuos &c. juxta Symbolum Apostolorum.

IV.

De Iustificacione hominum.

Item docent, quod homines non possint iustificari coram Deo proprijs vitibus, meritis, aut operibus, sed gratis iustificentur propter Christum per fidem, cum credunt, se in gratiam recipi, & peccata re-

mittere propter Christum, qui sua morte pro nostris peccatis satisfecit. Hanc fidem imputat Deus pro iustitia eorum ipso, Rom. 3, & 4.

V.

De Ministerio Evangelij.

Verè hanc fidem consequamur, institutum est ministerium docendi Evangelij & porrigendi Sacramenta. Nam per Verbum & Sacramenta tanquam per in-

strumenta donatur Spiritus sanctus, qui fides efficit, ubi & quando visum est Deo in his, qui audiunt Evangelium, scilicet quod Deus non propter nostra merita, sed propter Christi

E c c c c 3

Chri-

Christum iustificet hos, qui credunt, se propter Christum in gratiam recipi, ut promissionem Spiritus accipiamus per fidem. Dam-

nant Anabaptistas & alios, qui sentiunt, Spiritum sanctum contingere sine verbo externo hominibus per ipsorum preparationes & opera.

VI.

De bonis operibus.

Item docent, quod fides illa debeat bonos fructus parere, & quod oporteat bona opera mandata à Deo facere, propter voluntatem Dei, non, ut confidamus per bona opera justificationem coram Deo mereri. Nam remissio peccatorum & iustificatio fide apprehenditur, sicut testatur &

vox Christi, eam feceritis hæc omnia, dicite: serui inutiles sumus. Idem docent & veteres Scriptores Ecclesiastici. Ambrosius enim inquit: Hoc constitutum est à Deo, ut qui credit in Christum, salvus sit sine opere, sola fide gratis accipias remissionem peccatorum.

VII.

De Ecclesia.

Item docent, quod una sancta Ecclesia perpetuo mansura sit. Est autem Ecclesia congregatio Sanctorum, in qua Evangelium pure docetur, & recte administrantur Sacramenta. Et ad veram unitatem Ecclesie satis est consentire de doctrina E-

vangelij & administratione Sacramentorum; Nec necesse est ubique esse similes traditiones humanas, seu ritus & Ceremonias ab hominibus institutas. Sicut inquit Paulus: Una fides, unum baptisma, unus Deus & pater omnium.

VIII.

De Sacramentorum administratione.

Quamquam Ecclesia proprie sit congregatio sanctorum & vere credentium, tamen cum in hac vita multi hypocritæ & mali admixti sint, licet uti Sacramentis, quæ per malos administrantur juxta vocem Christi: sedent Scribæ & Pharisei in Cathedra Moysi &c. Et Sacramenta & Verbum pro-

pter ordinationem & mandatum Christi sunt efficacia, etiam si per malos exhibeantur. Damnant Donatistas & similes, qui negabant uti licere ministerio malorum in Ecclesia, & sentiebant, ministerium malorum inutile & inefficax esse.

IX.

De Baptismo.

De Baptismo docent, quod necessarius sit ad salutem, quodque per Baptismum offeratur gratia Dei, & quod pueri sint baptizandi, qui per Baptismum

oblato Deo recipiuntur in gratiam Dei. Damnant Anabaptistas, qui improbant baptismum puerorum, & affirmant, sine baptismo pueri salvos fieri.

X.

De Cena Domini.

DE Cena Domini docent, quòd corpus & sanguis Domini verè adint, & distribuantur vescentibus in Coena Domini, & improbant secus docentes.

XI.

De Confessione.

DE Confessione docent, quòd Absolutio privata in Ecclesiis retinenda sit, quam in Confessione non sit necessaria omnium delictorum enumeratio. Est enim impossibilis juxta Psalmum; Delicta quis intelligit?

XII.

De Penitentia.

DE Penitentia docent, quòd lapsis post Baptisum contingere possit remissio peccatorum, quocunque tempore, eam convertuntur. Et quòd Ecclesia talibus redeuntibus ad penitentiam debeat absolutionem impetiri. Constat autem penitentia propriè his duabus partibus; Altera est contritio, seu terrores incussi conscientiae agnito peccato; Altera fides, quae concipitur ex Evangelio seu Absolutione, & credit, propter Christum remitti peccata, & consolatur conscientiam, & ex terroribus liberat. Deinde sequi debent bona opera, quae sunt fructus penitentiae. Damnant Anabaptistas, qui negant, semel justificados posse amittere Spiritum sanctum. Item qui contendunt, quibusdam tantam in hac vita perfectionem contingere, ut peccare non possint. Damnantur & Novatiani, qui volebant absolvi lapsos post Baptisum redeuntibus ad penitentiam. Reijciuntur & isti, qui non docent remissionem peccatorum per fidem contingere, sed jubent nos mereri gratiam per satisfactiones nostras.

XIII.

De Usu Sacramentorum.

DE Usu Sacramentorum docent, quòd Sacramenta instituta sint, non modò ut sint notae professionis inter homines, sed magis ut sint signa & testimonia voluntatis Dei erga nos, ad excitandam & confirmandam fidem in his, qui utuntur, proposito. Itaque utendum est Sacramentis ita, ut fides accedat, quae credit promissionibus. Damnant igitur illos, qui docent, quòd Sacramenta ex opere operato justificent.

XIII.

De Ordine Ecclesiastico.

DE Ordine Ecclesiastico docent, quòd nemo debeat in Ecclesia publicè docere aut Sacramenta administrare, nisi ritè vocatus. XV.

XV.

De ritibus Ecclesie.

DE ritibus Ecclesiasticis docent, quòd ritus illi servandi sunt, qui sine peccato servari possunt, & profunt ad tranquillitatem & bonum ordinem in Ecclesia, sicut ceteræ ferie, festa & similia.

De talibus rebus tamen admonentur homines, ne conscientie onerentur, tanquam talis cultus ad salutem necessarius sit. Ad-

monentur etiam, quòd traditiones humane institutæ ad placandum Deum, ad promerendam gratiam, & ad satisfaciendum pro peccatis, advescentur Evangelio & doctrinæ fidei. Quare vota & traditiones de cibis & diebus institutæ ad promerendam gratiam & satisfaciendum pro peccatis inutiles sunt & contra Evangelium.

XVI.

De rebus Civilibus.

DE rebus civilibus doceat, quòd legitime ordinationes civiles sunt bona opera Dei, quòd Christianis liceat gerere Magistratus, exercere judicia, judicare res ex Imperatoris, & alijs præsentibus legibus, supplicia jure constituere, jure bellare, militare, lege contrahere, tenere proprium, jurare postulantibus Magistratibus, ducere uxorem, nubere. Damnant Anabaptistas, qui interdiciunt hæc civilia officia Christianis. Damnant etiam illos, qui Evan-

gelicam perfectionem non collocant in Timore Dei & Fide, sed in detestandis civilibus officijs, quia Evangelium tradit justitiam æternam cordis. Interim non dissipat Politiam & Oeconomiam, sed maxime postulat conservare tanquam ordinationes Dei, & in talibus ordinationibus exercere caritatem. Itaque necessario debent Christiani obedire Magistratibus suis & legibus. Nisi cum subent peccare, tunc enim debent magis obedire Deo quàm hominibus, Act. 5.

XVII.

De Judicio Dei.

Item docent, quòd Christus apparebit in consummatione Mundi ad judicandum, & mortuos omnes resuscitabit, pijs & electis dabit vitam æternam, & perpetua gaudia, impios autem homines, ac diabolos condemnabit, ut sine fine crucientur. Dam-

nant Anabaptistas, qui sentiunt, hominibus damnatis ac diabolis finem pœnarum futurum esse. Damnant & alios, qui nunc spargunt Judaicas opiniones, quòd ante resurrectionem mortuorum pij regnum mundi occupaturi sint, ubique oppressis impijs.

XVIII.

De libero arbitrio.

DE libero arbitrio docent, quòd humana voluntas habeat aliquam libertatem ad efficiendam civilem justitiam

& deligendas res rationi subjectas. Sed non habet vim sine Spiritu sancto efficiendæ justitiæ Dei, seu justitiæ spiritualis, quia ani-

malis homo non percipites, quæ sunt Spiritus Dei; sed hæc fit in cordibus, cum per verbum Spiritus concipitur. Hæc totidem verbis dicit Augustinus lib. 3. Hypognosticon. Esse fatemur liberum arbitrium omnibus hominibus, habens quidem iudicium rationis, non per quod sit idoneum in his, quæ ad Deum pertinent, sine Deo aut inchoare aut certè peragere, sed tantum in operibus vitæ presentis tam bonis quam malis. Bonis vero, quæ de bono naturæ oriuntur, id est,

velle laborare in agro, velle manducare & bibere, velle habere amicum, velle habere indumenta, velle fabricare domum, velle uxorem ducere, pecora nutrire, artem discere diversarum rerum bonarum, velle, quicquid bonum ad præsentem pertinet vitam. Quæ omnia non sine divino gubernaculo subsistunt, imò ex ipso & per ipsum sunt, & esse coeperunt. Malis vero dico, ut est velle idolum colere, velle homicidium &c.

XIX.

De causa peccati.

De causa peccati docent, quod tamen Deus creat & conservat naturam, tamen causa peccati est voluntas malorum, videlicet diaboli & impiorum, quæ non

adjuvante Deo, avertit se à Deo, sicut Christus ait Joan. 6. Cum loquitur mundicius, ex seipso loquitur.

XX.

De fide & bonis operibus.

Falsò accusantur nostri, quod bona opera prohibeant. Nam scripta eorum, quæ extant de decem præceptis, & alia simili argumento restantur, quod utiliter docuerint de omnibus vitæ generibus & officiis, quæ genera vitæ, quæ opera in qualibet vocatione Deo placeant. De quibus rebus olim parùm docebant Concionatores, tantum puerilia & non necessaria opera urgebant, ut certas ferias, certa sejunia, fraternitates, peregrinationes, cultus Sanctorum, rosaria, monachatum, & similia. Hæc adversarij nostri jam admoniti dediscunt, nec perinde prædicant hæc inutilia opera, ut olim. Incipiunt etiam fidei mentionem facere, de qua olim mirum erat silentium. Docent, nos non tantum operibus justificari, sed conjungunt fidem & opera, & dicunt, nos fide & operibus justificari. Quæ doctrina tolerabilior est priore, & potest plus afferre consolationis, quam vetus ipsorum doctrina. Cum igitur doctrina de fide, quam oportet in Ecclesia

præcipuam esse, tam diu jacuerit ignota, quemadmodum omnes fateri necesse est, de fidei justitia altissimum fuisse silentium in concionibus, tantum doctrinam operum veritatem esse in Ecclesijs, nostri de fide sic admonuerunt Ecclesijs. Principio, quod opera nostra non possint reconciliare Deum, aut mereri remissionem peccatorum & gratiam, sed hæc tantum fide consequimur, credentes, quod propter Christum recipiamur in gratiam, qui solus positus est mediator & propitiatorum, per quem reconciliatur Pater. Itaque qui confidit operibus, se mereri gratiam, is aspernatur Christi meritum & gratiam, & querit sine Christo humanis viribus viam ad Deum, cum Christus de se dixerit: Ego sum via, veritas, & vita. Hæc doctrina fidei ubique in Paulo tractatur. Ephel. 2. Gal. 2. Gratia salvi facti estis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei donum est, non ex operibus &c. Et ne quis videatur cavillari posse, à nobis novam Pauli inter-

pre-

pretationem excogitari, tota hæc causa habet testimonia Patrum. Nam Augustinus multis voluminibus defendit gratiam & iustitiam fidei contra merita operum. Et similia docet Ambrosius de vocatione Gentium, & alibi. Sic enim inquit de vocatione Gentium: Vileceret redemptio sanguinis Christi, nec misericordiae Dei humanorum operum prerogativa succumberet, si iustificatio, quæ sit per gratiam, meritis præcedentibus deberetur, ut non munus largientis, sed merces esset operantis. Quamquam autem hæc doctrina contemnitur ab imperitis, tamen experientur pia & pavidæ conscientie, plurimum eam consolationis afferre, quia conscientie non possunt reddi tranquillæ per ulla bona opera, sed tantum fide, cum cerè statunt, quod propter Christum habeat placitum Deum. Quemadmodum Paulus docet Rom. 5. Iustificari per fidem, pacem habemus apud Deum. Tota hæc doctrina ad illud certamen perterrefactæ conscientie referenda est, nec sine illo certamine intelligi potest. Quare malè iudicant de ea re imperiti, & profani, qui Christianam iustitiam nihil esse somniant, nisi civilem & philosophicam iustitiam. Olim vexabantur conscientie doctrina operum, non audiebant ex Evangelio consolationem. Quosdam conscientia expulsi in desertum, in Monasteria, sperantes se ibi gratiam merituos esse per vitam monasticam. Alij alia excogitaverunt opera, ad promerendam gratiam & satisfaciendum pro peccatis. Ideo magnopere fuit opus, doctrinam hanc de fide in Christum tradere, & renovare, ne deesset consolatio pavidis conscientijs, sed scirent, fide in Christum apprehendi gratiam & remissionem peccatorum. Admonentur etiam homines, quod hic nomen fidei non significet tantum historiam notitiam, qualis est in impijs & diabolo, sed significat fidem, quæ credit non tantum historiam, sed etiam effectum historiam, hunc videlicet articulum, Remissionem peccatorum, quod videlicet per Christum habeamus gratiam, iustitiam, & remissionem peccatorum. Jam qui scit, se per Christum habere propitium Patrem, is verè adorat Deum, scit se ei curæ esse, invocat De-

um. Denique non est sine Deo sicut Gentes. Nam diaboli & impij non possunt hunc articulum credere, Remissionem peccatorum. Ideo Deum tanquam hostem oderunt, non invocant eum, nihil boni ab eo expectant. Augustinus etiam de fidei nomine hoc modo admonet lectorem, & docet, in scripturis nomen fidei accipi, non pro notitia, qualis est in impijs, sed pro fiducia, quæ consolatur & etigit perterrefactas mentes. Præterea docent nostri, quod necesse sit bona opera facere, non ut confidamus per ea gratiam mereri, sed propter voluntatem Dei. Tantum fide apprehenditur remissio peccatorum ac gratia. Et quia per fidem accipitur Spiritus sanctus, jam corde renovatur, & inducunt novos affectus, ut bona opera parere possint. Sic enim Ambrosius ait: Fides bonæ voluntatis, & iustæ actionis generatrix est. Nam humanæ vires, sine Spiritu sancto, plene sunt impijs affectibus, & sunt imbecilliores, quam ut possint bona opera efficere coram Deo. Ad hæc sunt in potestate diaboli, qui impellit homines ad varia peccata, ad impias opiniones, ad manifesta scelera. Quemadmodum est videre in Philosophis, qui & ipsi conari honestè vivere, tamen id non potuerunt efficere, sed contaminati sunt multis manifestis sceleribus. Talis est imbecillitas hominis, cum est sine fide & Spiritu sancto, sed tantum humanis viribus se gubernat. Hinc facile apparet, doctrinam hanc non esse accusandam, quod bona opera prohibeat, sed multo magis laudandam, quod ostendat, quomodo bona opera facere possimus. Nam sine fide nullo modo potest humana natura primi aut secundi præcepti opera facere. Sine fide non invocat Deum, nihil à Deo expectat, non tolerat crucem, sed querit humana præsidia, confidit humanis præsidijs. Ita in corde regnant omnes cupiditates, & humana consilia, cum abest fides & fiducia erga Deum. Quare & Christus inquit: sine me nihil potestis facere, Joan. 15. Et Ecclesia canit: sine tuo Numine, nihil est in homine, nihil est innovatum.

XXI.

De Cultu Sanctorum.

De cultu Sanctorum docent, quod memoria Sanctorum proponi potest, ut imitemur fidem eorum, & bona opera juxta vocationem. Ut Cæsar imitari potest exemplum David in bello gerendo, ad depellendos Turcas à patria. Nam uterque Rex est. Sed Scriptura non docet invocare Sanctos, aut petere auxilium à Sacerdotibus. Quia unum Christum proponit nobis mediatorem, propitiorem, Pontificem, & intercessorem. Hic invocandus est, & promittit se exaudiri esse preces nostras, & hunc cultum maxime probat, videlicet ut invocetur in omnibus afflictionibus. 1. Joan. 2. Si quis peccat, habemus advocatum apud Deum.

Hæc ferè summa est doctrinæ apud nos, in qua certari potest, nihil esse, quod discrepet à Scripturis, vel ab Ecclesia Catholica, vel ab Ecclesia Romana, quatenus nobis ex

Scriptoribus nota est. Quod cum ita sit, inclementer judicant isti, qui nostros pro hæreticis haberi postulant. Tota discussio est de paucis quibusdam abusibus, qui sine certa autoritate in Ecclesias irreperunt, in quibus etiam si qua esset dissimilitudo, tamen decebat hæc lenitas Episcopos, ut propter Confessionem, quam modò recensimus, tolerarent nostros, quia ne Canones quidem tam duri sunt, ut eosdem ritus ubique esse postulent. Neque similes unquam omnium Ecclesiarum ritus fuerunt. Quanquam apud nos magna ex parte veteres ritus servantur. Falsa enim calumnia est, quod omnes ceremoniæ, omnia vetera instituta in Ecclesijs nostris aboleantur. Verùm publica querela fuit, abusus quosdam in vulgaribus rebus hæerere. Hi quia non poterant bona conscientia probari, aliqua ex parte correcti sunt.

ARTICULI,

In quibus recensentur abusus mutati.

I.

De utraque Specie.

Cum Ecclesiæ apud nos de nullo fidei articulo dissentiant ab Ecclesia Catholica, tantum paucos quosdam abusus committant, qui novi sunt, & contra voluntatem Canonum vitio temporum recepti, rogamus, ut Cæsarea Majestas clementer audiat, & quid sit mutatum, & quæ fuerint causæ, quod minus coactus sit populus illos abusus contra conscientiam observare. Nec habeat fidem Cæsarea Majestas istis, qui, ut inflamment odia hominum adversus nostros, miras calumnias spargunt in populum.

R. P. Pichler Theol. Polemista.

Hoc modo irritatis animis bonorum virorum initio præbuerunt occasionem huic diffidio, & eadem arte conantur nunc augere discordias. Nam Cæsarea Majestas haud dubiè comperiet, tolerabiliorem esse formam, & doctrinæ & ceremoniarum apud nos, quam qualem homines iniqui & malevoli describunt. Neque veritas ex vulgi rumoribus aut maledictis inimicorum colligi potest. Facile autem hoc judicari potest, nihil magis prodesse ad dignitatem ceremoniarum conservandam, & alendam reveren-

F f f f 2

tiam

tiam ac pietatem in populo, quam si ceremoniæ ritè fiant in Ecclesijs.

Laicis datur utraque species Sacramenti in Cœna Domini, quia hic mos habet mandatum Domini Matth. 26. Bibite ex hoc omnes. Ubi manifestè præcepit Christus, de poculo ut omnes bibant, & ne quis cavillari possit, quòd hoc ad Sacerdotes tantùm pertineat, Paulus ad Corinth. exemplum recitat, in quo apparet, totam Ecclesiam utraque specie usam esse. Et diu mansit hic mos in Ecclesia, nec constat, quando aut quo autore primùm mutatus sit, tamen Cardinalis Cusanus recitet, quando sit approbatus. Cyprianus testatur, aliquot locis sanguinem populo datum esse. Item testatur Hieronymus, qui ait, Sacerdotes Eucharis-

tiam ministrant, & sanguinem Christi populis dividunt. Imò Gelasius Papa mandat, ne dividatur Sacramentum, Dist. 1. de Consecratione, Cap. Comperimus. Tantùm consuetudo non ita verus aliud habet. Constat autem, quòd consuetudo, contra mandata Dei introducta, non sit probanda, ut testatur Canon. Dist. 8. Cap. Veritate, cum sequentibus. Hæc verò consuetudo non solum contra Scripturam, sed etiam contra veteres Canones & exemplum Ecclesiæ recepta est. Quare si qui maluerunt utraque specie Sacramenti uti, non fuerunt cogendi, ut aliter facerent cum offensione conscientiarum.

Et quia divisio Sacramenti non convenit cum institutione Christi, solet apud nos omitti processio, quæ hæcenus hæc solita est

II.

De Conjugio Sacerdotum?

Publica querela fuit de exemplis Sacerdotum, qui non continebant. Quam ob causam & Pius Papa dixisse fertur, fuisse aliquas causas, cur sit ademptum Sacerdotibus conjugium, sed multò majores esse causas, cur reddi debeat. Sic enim scribit Platina. Cùm igitur Sacerdotes apud nos publica illa scandala vitare vellent, duxerunt uxores, & docuerunt, quòd liceat ipsis contrahere matrimonium. Primùm quia Paulus dicit: Habeat unusquisque uxorem suam propter fornicationem. Item: Melius est nubere quàm uri. Secundò Christus inquit: Non omnes capiunt verbum hoc. Ubi docet, non omnes homines ad cœlibatuum idoneos esse, quia Deus creavit hominem ad procreationem, Gen. 1. Nec est humanæ potestatis, sine singulari dono & opere Dei creationem mutare. Igitur qui non sunt idonei ad cœlibatum, debent contrahere matrimonium. Nam mandatum Dei, & ordinationem Dei, nulla lex humana, nullum votum tollere potest. Ex his causis docent Sacerdotes, sibi licuisse uxores ducere. Constat etiam, in Ecclesia ve-

teri Sacerdotes fuisse maritos. Nam & Paulus ait, Episcopum eligendum esse, qui sit maritus. Et in Germania primùm ante annos quadringentos Sacerdotes vi coacti sunt ad cœlibatum, qui quidem adeò adversati sunt, ut Archiepiscopus Moguntinus, publicaturus edictum Rom. Pontificis eâ de re, pene ab iratis Sacerdotibus per tumultum sit oppressus. Et res gesta est tam inciviliter, ut non solum imposterum conjugia prohiberentur, sed etiam presentia contra omnia jura divina & humana, contra etiam ipsos Canones, factos non solum à Pontificibus, sed à laudatissimis Synodis, distraherentur.

Et cùm, senescente mundo, paulatim humana natura fiat imbecillior, convenit prospicere, ne plura vitia serpent in Germaniam. Porro Deus instituit conjugium, ut esset remedium humanæ infirmitatis. Ipsi Canones veterem rigorem interdum posterioribus temporibus propter imbecillitatem hominum laxandum esse dicunt, quòd optandum est, ut fiat & in hoc negotio. Videntur enim Ecclesijs aliquando defutura pastores, si diutius prohibeatur conjugium.

Cùm

Cum autem extet mandatum Dei, cum mos Ecclesie sit notus, cum impurus coelibatus plurima pariat scandala, adulteria, & alia scelera digna animadversione boni magistratus: tamen mirum est, nulla in re majorem exerceri severitatem quam adversus conjugium sacerdotum. Deus precipit honore afficere conjugium. Leges in omnibus Robus publicis, bene constitutis, etiam apud Ethnicos maximis honoribus ornaverunt. At nunc capitalibus poenis excruciantur Sacerdotes, & quidem contra Canonum voluntatem, nullam aliam ob causam, nisi propter conjugium. Paulus vocat doctrinam ex moniorum, qua prohibet conjugium, 1. Timoth. 4. Id facile nunc intelligi potest,

cum talibus supplicijs prohibitio conjugij defenditur.

Sicut autem nulla lex humana potest mandatum Dei tollere, ita nec vorum potest tollere mandatum Dei. Proinde etiam Cyprianus suadet, ut mulieres nubant, quae non servant promissam castitatem. Verba ejus sunt haec lib. 1. Epistolarum ep. 11. Si autem perseverare nolunt, aut non possunt, melius est, ut nubant, quam ut in ignem delictijs suis cadant, certe nullum fratribus aut sororibus scandalum faciant. Et equitate quadam utuntur Canones erga hos, qui ante justam aetatem venerunt, quemadmodum ferè haecenus fieri consuevit.

III.

De Missa.

Falso accusantur Ecclesiae nostrae, quod Missam aboleant, retinetur enim Missa apud nos, & summa reverentia celebratur. Servantur & usitatae ceremoniae ferè omnes, praeterquam quod Latinis cantionibus admisceantur alicubi Germanicae, quae additae sunt ad docendum populum. Nam ad hoc praecipue opus est. ceremonijs, ut doceant imperitos. Et Paulus praecipit in Ecclesia uti lingua intellecta populo.

Assuescit populus, ut una utantur Sacramento, si qui sint idonei, id quoque augeat reverentiam ac religionem publicarum ceremoniarum. Nulli enim admittuntur, nisi antea explorati, atque auditi. Admoventur etiam homines de dignitate & usu Sacramenti, quantam consolationem afferat pavidis conscientijs, ut discant Deo credere, & omnia bona à Deo expectare & petere. Hic cultus delectat Deum, talis usus Sacramenti alit pietatem erga Deum. Itaque non videntur apud adversarios Missae majore religione fieri, quam apud nos.

Constat autem, hanc publicam & longè maximam curam omnium bonorum visorum diu fuisse, quod Missae turpiter pro-

fanarentur, collatae ad quæstum. Neque enim obscurum est, quam late pateat hic abusus in omnibus templis, à qualibus celebrantur Missae, tantum propter mercedem & stipendium, quam multi contra interdictum Canonum celebrant. Paulus autem graviter minatur his, qui indignè tractant Eucharistiam, cum ait. Qui ederit panem, aut biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis, & sanguinis Domini. Itaque cum apud nos admonerentur Sacerdotes de hoc peccato, deserunt apud nos privata Missae, cum ferè nullae privatae Missae nisi quæstus causa fierent.

Neque ignoraverunt hos abusus Episcopi, qui si correxissent eos in tempore, minus nunc esset dissensionum. Antea sua dissimulatione multa vitia passi sunt in Ecclesiam serpere. Nunc verò incipiunt queri de calamitatibus Ecclesiae, cum hic tumultus non aliunde sumptis occasionem, quam ex illis abusus, qui tam manifesti erant, ut tollerari amplius non possent. Magnae dissensiones de Missa, de Sacramento extiterunt, Fortassis ideo, ut de re poenas Orbis tam longè profanationis Missarum, quam in Eccle-

sa tot seculis toleraverunt isti, qui emendare & poterant & debebant. Nam in Decalogo scriptum est. Qui nomine Dei abutitur, non erit impunitus. Et ab initio mundi nulla res divina ita videtur unquam ad questum collata fuisse, ut Missa.

Accessit opinio, quæ auxit privatas Missas in infinitum, videlicet quod Christus sua passione satisfecerit pro peccato originis, & instituerit Missam, in qua fieret oblatio pro quotidianis delictis, mortalibus & venialibus. Hinc manavit publica opinio, quod Missa sit opus delens peccata vivorum & mortuorum ex opere operato. Hic ceptum est disputari, utrum una Missa, dicta pro pluribus, tantundem valeret, quantum singulæ pro singulis. Hæc disputatio peperit istam infinitam multitudinem Missarum.

De his opinionibus nostri admonuerunt, quod dissentiant à scripturis sanctis, & laudant gloriam passionis Christi. Nam passio Christi fuit oblatio & satisfactio, non solum pro culpa originis, sed etiam pro omnibus reliquis peccatis, ut ad Hebræos scriptum est. Sanctificati sumus per oblationem Jesu Christi semel. Item; una oblatione consummavit in perpetuum sanctificatos.

Item scriptura docet, nos coram Deo justificari per fidem in Christum. Jam si Missa deleret peccata vivorum & mortuorum ex opere operato, contingit justificatio ex opere Missæ, non ex fide, quod scriptura non patitur.

Sed Christus jubet facere in sui memoriam, quare instituta est Missa, ut fides in his, qui utuntur Sacramento, recorderetur, quæ beneficia accipiat per Christum, & erigat & consoletur pavidam conscientiam. Nam id est meminisse Christi, meminisse beneficia, ac sentire, quod verè exhibeantur nobis. Nec satis est historiam recordari, quia hanc etiam

Judei & impij recordari possunt. Est igitur ad hoc facienda Missa, ut ibi porrigatur Sacramento his, quibus opus est consolatione, sicut S. Ambrosius ait. Quia semper pecco, semper debgo accipere medicinam.

Cum autem Missa sit talis communicatio Sacramento, servatur apud nos una communis Missa singulis ferijs, atque alijs etiam diebus, si qui Sacramento velint uti, ubi porrigitur Sacramentum his, qui peccant. Neque hic mos in Ecclesia novus est, nam veteres ante Gregorium non faciunt mentionem privaræ Missæ. De communi Missa plurimum loquuntur. Chryllostomus ait, Sacerdotes quotidie stare ad altare, & alios ad communionem accertere, alios accere. Et ex canonicis veteribus apparet, unum aliquem celebrasse Missam, à quo reliqui presbyteri & diaconi sumptunt corpus Domini. Sic enim sonant verba Cæcælis Niceni: Accipiant Diaconi secundum ordinem post presbyteros ab Episcopo vel à presbytero sacram communionem. Et Paulus de communionem jubet, ut alij alios expectent, ut fiat communis participatio.

Postquam igitur Missa habet apud nos exemplum Ecclesiæ ex scriptura & patribus, confidimus, eam improbari non posse, maxime cum publicæ ceremoniæ, magna ex parte similes viderentur, ferventur, tantum numerus Missarum est dissimilis, quem propter maximos & manifestos abusus certè moderari prodesset. Nam olim etiam in Ecclesijs frequentissimis non fiebat quotidie Missa, ut relatur historia Tripartita lib. 9. cap. 38. Rursus autem in Alexandria quarta & sexta feria scripturæ leguntur, easque doctores interpretantur, & omnia fiunt præter solemnem oblationis morem.

IV.

De Confessione.

Confessio in Ecclesijs apud nos non est abolita. Non enim solet porrigi corpus Domini, nisi antea exploratis &

absolutis. Et docetur populus fidelissimè de fide absolutionis, de qua ante hæc tempora magnum erat silentium. Docentur homines

ut absolutionem plurimi faciant, quia sic vox Dei, & mandato Dei pronuncietur. Ornatu potestas clavium, & commemoratur, quantum consolationem afferat perterritis conscientijs, & quod requiritur Deus fides, ut illi absolutioni tanquam vox de celo sonanti credamus, & quod illa fides verè consequatur, & accipiat remissionem peccatorum. Antea immodicè extollantur satisfactiones, fidei verè & meriti Christi, ac iustitiæ fidei nulla fiebat mentio, quare in hac parte minime sunt culpanda Ecclesiæ nostræ. Nam hoc etiam adversarij nobis tribuere coguntur, quod doctrina de penitentiâ diligentissimè à nobis tractata & patefacta sit.

Sed de confessione docent, quod enumeratio delictorum non sit necessaria, nec sint ornanda conscientia curâ enumerandi omnia delicta, quia impossibile est omnia delicta recensare, ut testatur Psalmus. Delicta quis

intelligit? Item Jeremias. Prævalum est cor hominis & inscrutabile. Quod si nulla peccata, nisi scitata, remitterentur, nunquam acquiescere conscientia possent, quia plurima peccata neque vident, neque meminisse possunt. Testantur & veteres scriptores, enumerationem illam non esse necessariam. Nam in Decretis citatur Chrysostomus, qui sic ait. Non tibi dico, ut te prodas in publicum, neque apud alios te accuses, sed obedite te solo propheta dicenti. Revela ante Deum viam tuam. Ergo non consistere peccata apud Deum, verum iudicem, cum oratione delicta tua pronuncia non lingua, sed conscientia tua memoria &c. Et glossa de penitentiâ, Dist. 5. cap. Consideret, taceatur unum juris esse confessionem. Verùm confessio, cum propter maximum absolutionis beneficium, tum propter alias conscientiarum utilitates apud nos retinetur.

V.

De Discrimine Ciborum.

Publica persuasio fuit non tantum vulgi, sed etiam doctentium in Ecclesijs, quod discrimina ciborum, & similes traditiones humane, sine opera utilia ad promerendam gratiam, & satisfactoria pro peccatis. Et quod sic senserit mundus, apparet ex eo, quia quotidie instituebantur novæ ceremoniæ, novi ostiages, novæ feriæ, novæ jejunia, & doctores in templis exigebant hæc opera tanquam necessarium cultum ad promerendam gratiam, & vehementer terrebant conscientias, si quid omitterent. Ex hac persuasione de traditionibus multa incommoda Ecclesiæ secuta sunt.

Primò obscurata est doctrina de gratia & iustitia fidei, quæ est præcipua pars Evangelij, & quam maxime oportet existere & eminerere in Ecclesiâ, ut meritum Christi bene cognoscatur, & fides, quæ credit remitti peccata propter Christum, longè super opera collocetur. Quare & Paulus in hunc locum maxime incumbit, legem & humanas traditio-

nes removere, ut ostendat, iustitiam Christianam aliud quiddam esse, quam huiusmodi opera, videlicet fidem, quæ credit, peccata remitti gratis propter Christum. Hæc doctrina Pauli penè tota oppressa est per traditiones, quæ pepererunt opinionem, quod per discrimina ciborum, & similes cultus, oporteat mereri gratiam & iustitiam. In penitentiâ nulla mentio fiebat de fide, tantum hæc opera satisfactoria exponebantur. In his putabatur penitentiâ tota consistere.

Secundò hæc traditiones obscuraverunt præcepta Dei, quia traditiones longè præferebantur præceptis Dei, Christianismus totus putabatur esse observatio certarum feriarum, rituum, jejuniorum, vestitus. Hæc observationes erant in possessione honestissimi tituli, quod essent vita spiritalis, & vita perfecta. Interim mandata Dei juxta vocationem nullam laudem habebant, quod patrum familias educabat sobolem, quod marex pariebat, quod Princeps regebat repu-

bli-

blicam, hæc putabantur esse opera mundana & imperfecta, & longè deteriora illis splendidis observationibus. Et hic error valde cruciavit piæ conscientias, quæ dolebant se teneri imperfecto vitæ genere, in conjugio, in magistratibus, aut alijs functionibus civilibus, mirabantur Monachos & similes, & falsò putabant, illorum observationes Deo gratiores esse.

Tertiò, traditiones attulerunt, magna pericula conscientijs, quia impossibile erat omnes traditiones servare, & tamen homines arbitrabantur, has observationes necessarios esse cultus. Gerson scribit, multos incidisse in desperationem, quosdam etiam sibi mortem conscivisse, quia senserant, se non posse satisfacere traditionibus, & interim consolationem nullam de justitia fidei, & gratia audierant.

Videmus Summistas & Theologos colligere traditiones, & quærere *iniquitas*, ut levent conscientias, non satis tamen expediunt, sed interdum magis injiciunt laqueos conscientijs. Et in colligendis traditionibus ita fuerunt occupatae Scholæ, & conciones, ut non vacaverit attingere scripturam, & quærere utiliorem doctrinam de fide, de cruce, de spe, de dignitate civilium rerum, de consolatione conscientiarum in arduis tentationibus. Itaque Gerson & alij quidam Theologi graviter questi sunt, se his rixis traditionum impediri, quò minus versari possent in meliore genere doctrinæ. Et Augustinus vertat onerare conscientias hujusmodi observationibus, & prudenter admonet Januarium, ut sciat eas indifferenter observandas esse, sic enim loquitur.

Quare non debent nostri videri temerè hanc causam attigisse, aut odio Episcoporum, ut quidam falsò suspicantur. Magna necessitas fuit de illis erroribus, qui nati erant ex traditionibus malè intellectis, admonere Ecclesias. Nam Evangelium cogit in Ecclesijs urgere doctrinam de gratia & justitia fidei, quæ tamen intelligi non potest, si putant homines, se mereri gratiam per observationes ab ipsis electas.

Sic igitur docuerunt, quòd per observationem traditionum humanarum non possimus gratiam mereri, aut satisfacere pro peccatis. Quare non est sentiendum, quòd hujusmodi observationes sint necessarij cultus.

Addunt testimonia ex scriptura. Christus Matth. 15. excusat Apostolos, qui non servaverant usitatum traditionem, quæ tamen videbatur de re media esse, & habere cognationem cum baptismatibus legis, dicit autem: Frustra me colunt mandatis hominum. Igitur non exigit cultum inutilem. Et paulò post addit. Omne, quod intrat in os, non coquinat hominem. Item Rom. 14. Regnum Dei non est esca aut potus. Coloss. 2. Nemo judicet vos ex cibo, potu, sabbatho, aut die festo. Act. 15. ait Petrus. Quare tentatis Deum imponentes jugum super cervices discipulorum, quod neque nos neque patres nostri portare potuimus, sed per gratiam Domini nostri Jesu Christi credimus salvari, quemadmodum & illi. Hic verat Petrus onerare conscientias pluribus ritibus sive Mosis sive alijs.

Et 1. Timoth. 4. vocat prohibitionem ciborum, doctrinam dæmoniorum, quia pugnat cum Evangelio talia opera instituire aut facere, ut per ea mereamur gratiam, aut quòd non possit existere humana justitia sine tali cultu.

Hic objiciunt adversarij, quòd nostri prohibeant disciplinam & mortificationem carnis, sicut Joynianus. Verùm aliud reprehenditur ex scriptis nostrorum semper enim docuerunt de cruce, quòd Christianos oporteat tolerare afflictiones. Hæc est vera, & seria, & non simulata mortificatio, varijs afflictionibus exerceri, & crucifigi cum Christo.

Insuper docent, quòd quilibet Christianus debeat se corporali disciplina, aut corporalibus exercitijs & laboribus sic exercere & coëtere, ne satietas aut desidia extimulet ad peccandum, non ut per illa exercitia mereamur remissionem peccatorum, aut satisfaciamus pro peccatis. Et hæc corporalem disciplinam oportet semper urgere, non solum

paucis & constitutis diebus. Sicut Christus præcipit Caveto, ne corpora vestra graventur crapula. Item Hoc genus demoniorum non ejicitur nisi Jejunio & oratione. Et Paulus ait: Castigo corpus meum, & redigo in servitutem. Ubi clarè ostendit, se ideo castigare corpus, non ut per eam disciplinam mereatur remissionem peccatorum, sed ut corpus habeat obnoxium & adoneum ad res spirituales, & ad faciendum officium, juxta vocationem suam. Itaque non damnantur ipsa Jejunia, sed traditiones, quæ certos dies, certos cibos præscribunt, cum periculo conscientie, tanquam istiusmodi opera sint necessarius cultus.

Servantur tamen apud nos pleraque traditiones, ut ordo lectionum in Missa, ferie, & quæ conducunt ad hoc, ut res ordine gerantur in Ecclesia. Sed interim admonentur

homines, quòd talis cultus non justificet coram Deo, & quòd non sit ponendum peccatum in talibus rebus, si omittantur sine scandalo. Hæc libertas in ritibus humanis non fuit ignota Patribus. Nam in Oriente alio tempore servabatur Pascha quàm Romæ, & cum Romani propter hanc dissimilitudinem accusarent Orientem schismatis, admoniti sunt ab alijs, tales mores non oportere ubique similes esse. Et Irenæus inquit: dissimilitudo jejunij fidei consonantiam non solvit, sicut & Dist. 12. Gregorius Papa significat, talem dissimilitudinem non lædere unitatem Ecclesiæ. In historia Tripartita lib. nono multa colliguntur exempla dissimilium rituum, & recitantur hæc verba. Mens Apostolorum fuit, non de diebus festis sancire, sed prædicare bonam conversationem & pietatem.

VI.

De Votis Monachorum.

Quid de votis Monachorum apud nos doceatur, melius intelliget, si quis meminerit, qualis status fuerit Monasteriorum, quàm multa contra ipsos Canones in ipsis Monasterijs quotidie fiebant. Augustini tempore erant libera collegia, postea ubique corrupta disciplina, addita sunt vota tot, ut tanquam excogitato carcere, disciplina restitueretur. Addita sunt paulatim supra vota alia inulta observationes. Et hæc vincula multis ante justam ætatem contra Canones injecta sunt. Multi inciderunt errore in hoc vite genus, quibus etiam si non desissent animi, tamen judicium de suis viribus defuit. Qui sic irretiti erant, cogebantur manere, etiamsi beneficio Canonum quidam liberari possent. Et hoc accidit magis etiam in Monasterijs Virginum, quàm Monachorum, cum sexui inbecilliori magis parendum esset. Hic rigor displicuit multis bonis viris ante hæc tempora, qui videbant, puellas & adolescentes in Monasteria detrueri propter vitium, videbant, quàm infeliciter succederet

hoc consilium, quæ scandala pareret, quot laqueos conscientijs injiceret. Dolebant, autoritatem Canonum in re periculosissima omnino negligi & contemni.

Ad hæc mala accedebat talis persuasio de votis, quàm constat etiam olim displicuisse ipsis Monachis; si qui paulò cordatiores fuerunt. Dicebant, vota paria esse baptismi, dicebant, se hoc vite genere mereri remissionem peccatorum, justificationem coram Deo. Imò addebant amplius, vitam Monasticam non tantum mereri justitiam coram Deo, sed amplius etiam, quia non servaret modè præcepta, sed etiam consilia Evangelica.

Ita perluadebant, Monasticam professionem longè meliorem esse baptismi, vitam Monasticam plus mereri, quàm vitam Magistratum, vitam Pastorum, & similia, quæ in mandatis Dei sine fidei religionibus suæ vocationi serviunt. Nihil horum negari potest: extant enim in libris eorum.

Quid fiebat præterea in Monasterijs? Olim erant scholæ sacrarum literarum, & aliarum

eum disciplinarum, quæ sunt utiles Ecclesiæ, & sumebantur inde Pastores, & Episcopi. Nunc alia res est, nihil opus est recitare nota. Olim ad discendum conveniebant, nunc fingunt, institutum esse vitæ genus ad promerendam gratiam & justitiam, imò prædicant, statum esse perfectionis, & longè præferunt omnibus aliis vitæ generibus à Deo ordinatis.

Hæc ideo recitavimus, nihil odiosè exaggerantes, ut meliùs intelligi posset de hac te doctrina nostrorum. Primum de his, qui matrimonia contrahunt, sic docent apud nos, quòd liceat omnibus, qui non sunt idonei ad exelbarum, contrahere matrimonium, quia vota non possunt ordinationem ac mandatum Dei tollere. Est autem hoc mandatum Dei. Propter fornicationem habeat unusquisque uxorem suam. Neque mandatum solum, sed etiam creatio & ordinatio Dei cogit hos ad conjugium, qui sine singulari Dei opere non sunt excepti, juxta illud. Non est bonum homini esse solum. Igitur non peccant, qui obtemperant huic mandato, & ordinationi Dei. Quid potest contra hæc opponi? Exaggeret aliquis obligationem voti, quantum volent, tamen non poterit efficere, ut votum tollat mandatum Dei.

Canones doceant: in omni voto jus superioris excipi, quare multò minus hæc vota contra mandata DEI valent.

Quòd si obligatio votorum nullas alias habet causas, cur mutari possit, nec Romani Pontifices dispensassent. Neque enim licet homini obligationem, quæ simpliciter est juris divini, rescindere. Sed prudenter judicaverunt Romani Pontifices, æquitatem in hac obligatione adhibendam esse. Ideo sæpe de votis dispensasse leguntur. Nota est historia de Rege Arragonum, revocato ex Monasterio, nec defuncti exempli nostri temporis.

Deinde cur exaggerant obligationem adverterari, seu effectum voti, cum interim de ipsa voti natura sileant, quòd debet esse in re possibile, quòd debet esse voluntarium, sponte & consultò conceptum? At quomodo sit

in potestate hominis perpetua castitas, non est ignotum. Et quoruscunque sponte & consilio votit? Puella & adolescentes, priusquam judicare possunt, persuadentur ad votendum, interdum etiam coguntur. Quare non est æquum tam rigidè de obligatione disputare, cum omnes fateantur, contra voti naturam esse, quòd non sponte, quòd inconsultò admittitur.

Plerique Canones rescindunt vota ante annum 17. contracta, quia ante illam ætatem non videtur tantum esse judicij, ut de perpetua vita constitui possit. Alius Canon, plus concedens hominum imbecillitati, addit annos aliquot, vetat enim ante annum 18. votum fieri. Sed utrum sequemur, maxima pars habet excusationem, cur Monasteria deserant, quia plurimi ante hæc ætatem venerint.

Postremò etiam, si voti violatio reprehendi posset, tamen non videtur statim sequi, quòd conjugia talium personarum dissolvenda sint. Nam Augustinus negat, debere dissolvi. 28. quart. cap. Nuptiarum, cujus non est levis autoritas, etiam si postea aliter senserunt.

Quoniam autem mandatum Dei conjugio videatur plerosque liberare à votis, tamen nostri afferunt & aliam rationem de votis, quòd sint irrita, quia omnis cultus Dei, ab hominibus sine mandato Dei institutus & electus ad promerendam gratiam & justificationem, impius est, sicut Christus ait. Frustra colunt me mandatis hominum. Et Paulus ubique docet, justitiam non esse querendam ex nostris observationibus & cultibus, qui sunt excogitati ab hominibus, sed contingere eam per fidem, credentibus se recipi in gratiam à Deo propter Christum.

Constat autem, Monachos docuisse, quòd fictitiæ religiones satisfaciunt pro peccatis, mereantur gratiam & justificationem. Quid hoc est aliud, quàm de gloria Christi detrahere, & obscurare, & negare justitiam fidei? Sequitur igitur, ista vota usitata impios cultus fuisse, quare sunt irrita. Nam votum impium, & factum contra mandata Dei, non valet.

valet, neque enim votum debet esse vinculum iniquitatis, ut Canon dicit.

Paulus dicit: Evacuati estis à Christo, qui in lege justificamini, à gratia excidistis. Ergo etiam, qui votis justificari volunt, evacuatur à Christo, & à gratia excidunt. Nam qui votis tribuunt justificationem, tribuunt proprijs operibus hoc, quod propriè ad gloriam Christi pertinet. Neque verò negari potest, quin Monachi docuerint, se per vota & observationes suas justificari, & mereri remissionem peccatorum, imò affixerunt absurdiora. Dixerunt, se alijs mutuari sua opera. Hæc, si quis velit odiosè exaggerare, quam multa possit colligere, quorum jam ipsos Monachos pudet. Ad hæc persuaserunt hominibus, fictitias religiones esse statum Christianæ perfectionis. An non est hoc justificatione tribuere operibus? Non est leve scandalum in Ecclesia populo proponere certum cultum, ab hominibus excogitatum sine mandato Dei, & docere, quod talis cultus justificet homines? Quia iustitia fidei, quam maximè oportet tradi in Ecclesia, obscuratur, cum illæ mirificæ religiones Angelorum, simulatio paupertatis & humilitatis, & coelibatus offunduntur oculis hominum.

Præterea obscuratur præcepta Dei, & verus cultus Dei, cum audiunt, solos Monachos in statu perfectionis esse, quia perfectio Christiana est serio timere Deum, & rursus concipere magnam fidem, & considerare propter Christum, quod habeamus Deum placatum, petere à Deo, & certò expectare auxilium in omnibus rebus gerendis, iuxta vocationem. Interim foris facere diligenter bona opera, & servire vocationi. In

his rebus est vera perfectio, & verus cultus Dei. Non est in coelibatu, aut mendicitate, aut veste sordida. Verùm populus concipit multas perniciosas opiniones ex illa falsis præconibus vitæ Monasticæ. Audit sine modo laudari coelibatum, ideo cum offensione conscientie versatur in conjugio. Audit solos mendicos perfectos esse, ideo cum offensione conscientie retinet possessiones, negotiatur. Audit, consilium Evangelicum esse de non vindicando, ideo alij in privata vita non verentur ulcisci, audiunt enim prohiberi vindictam consilio, non præcepto. Alij contra etiam magis errant, quia omnes Magistratus, omnia Civilia Officia judicant indigna esse Christianis, & cum Consilio Evangelico pugnare. Leguntur exempla hominum, qui deserto conjugio, defecta reipublicæ administratione, in Monasteria se se abdiderunt. Id vocabant fugere ex mundo, & querere sanctum vitæ genus, nec videbant, Deo serviendum esse in illis mandatis, quæ ipse tradidit, non in mandatis, quæ sunt excogitata ab hominibus. Bonum & perfectum vitæ genus est, quod habet mandatum Dei. De his rebus necesse est admoneri homines. Et ante hæc tempora reprehendit Gerson errorem Monachorum de perfectione, & restatur, suo tempore novam hanc vocem fuisse, quod vita Monastica sit status perfectionis.

Tam multæ impiæ opiniones hærent in votis, quod justificent, quod sint perfectio Christiana, quod servent Monachi consilia & præcepta, quod habeant opera supererogationis. Hæc omnia cum sint falsa & inania, faciunt vota irrita.

VII.

De Potestate Ecclesiastica.

Magne disputationes olim fuerunt de potestate Episcoporum, in quibus nonnulli incommode commiscuerunt potestatem Ecclesiasticam, & potestatem gladij. Et ex hac confusione maxima bella, maximi motus extiterunt, dum Pontifices, freti pote-

state clavium, non solùm novos cultus instituerunt, reservatione casuum, violentis excommunicationibus conscientias operaverunt, sed etiam regna mundi transferre, & Imperatoribus adimere imperium conati sunt. Hæc vitia multò antè reprehenderunt

R. P. Pichler Theol. Polemica.

Ggggg 2

ia

in Ecclesia homines pii ac eruditi. Itaque nostri ad consolandas conscientias coacti sunt ostendere discrimen Ecclesiasticæ potestatis, & potestatis gladij, & docuerunt utramque propter mandatum Dei religiosè venerandam, & honore afficiendam esse, tanquam summa Dei beneficia in terris.

Sic autem sentiunt, potestatem clavium, seu potestatem Episcoporum, juxta Evangelium, potestatem esse seu mandatum Dei, prædicandi Evangelij, remittendi & retinendi peccata, & administrandi Sacramenta. Nam cum hoc mandato Christus mittit Apostolos, Sicut misit me Pater, ita & ego mitto vos. Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis peccata, retenta sunt. Et Matth. 16. Ite, prædicare Evangelium omni creaturæ &c.

Hæc potestas exercetur tantum docendo seu prædicando verbum, & porrigendo Sacramenta, vel multis vel singulis juxta vocationem, quia conceduntur non res corporales, sed res æternæ, justitia æterna, Spiritus sanctus, vita æterna. Hæc non possunt contingere nisi per ministerium verbi & Sacramentorum, sicut Paulus dicit. Evangelium est potentia Dei, ad salutem omni credenti. Itaque cum potestas Ecclesiastica concedat res æternas, & tantum exercetur per ministerium verbi, non impedit politicam administrationem, sicut ars canendi nihil impedit politicam administrationem. Nam politica administratio versatur circa alias res quam Evangelium. Magistratus defendit non mentes, sed corpora & res corporales, adversus manifestas injurias, & coercet homines gladio, & corporalibus poenis, ut justitiam civilem & pacem retineant. Evangelium defendit mentes adversus impias opinionēs, adversus diabolum, & mortem æternam.

Non igitur commiscendæ sunt potestates Ecclesiasticæ & Civiles, Ecclesiastica suam habet mandatum, Evangelij docendi, administrandi Sacramenta. Non irumpat in alienum officium, non transferat regna mundi, non abroget leges Magistratum, non tollat

legitimam obedientiam, non impediatur judicium de ullis civilibus ordinationibus aut contractibus, non præscribat leges Magistratibus de forma reipublicæ, sicut dicit Christus. Regnum meum non est de hoc mundo. Item, quis constituit me judicem aut divisorem super vos? Paulus ait Philip. 5. Nostri potentia in Cælis est. 2. Corinth. 10. Armæ militiæ nostræ non sunt carnalia, sed potentia Dei, ad destruendas cogitationes &c. Ad hunc modum discernunt nostri utriusque potestatis officia, & jubent utramque honore afficere, & agnoscere, utramque Dei donum & beneficium esse.

Siquam habent Episcopi potestatem gladij, hanc non habent ut Episcopi mandato Evangelij, sed jure humano donatam à Regibus & Imperatoribus, ad administrationem civilem suorum honorum. Hæc interim alia functio est quam ministrorum Evangelij.

Cum igitur de jurisdictione Episcoporum quaeritur, discerni debet imperium ab Ecclesiastica jurisdictione. Porro secundum Evangelium, seu ut loquuntur, de jure divino, hæc jurisdictio competit Episcopis, ut Episcopis, hoc est, his, quibus est commissum ministerium verbi & Sacramentorum, remittere peccata, doctrinam ab Evangelio dissentientem rejicere, & impios, quorum nota est impietas, excludere à communione Ecclesiæ, sine vi humana, sed verbo. Hic necessarid, & de jure divino, debent eis Ecclesiæ præstare obedientiam, juxta illud: qui vos audit, me audit.

At cum aliquid contra Evangelium doceat, aut statuunt, tunc mandatum Dei habent Ecclesiæ, quod prohibet obedire Matth. 7. Cavete à Pseudopphetis. Gal. 1. Si Angelus de Cælo aliud Evangelium evangelizaverit, anathema sit. 2. Corinth. 13. Non possumus aliquid contra veritatem, sed pro veritate. Item, data est nobis potestas ad ædificationem, non ad destructionem. Sic enim & Canones præcipiunt 2. q. 7. cap. Sacerdotes, & cap. Oves. Et Augustinus contra Petilianum Epistolam inquit. Nec Catho-

licis

eis Episcopis consentiendum est, sicubi forte falluntur, aut contra Canonicas Dei scripturas aliquid sentiunt.

Si quam habent aliam sive potestatem, sive Jurisdictionem in cognoscendis certis causis, videlicet matrimonij, aut decimarum &c. hanc habent humano jure. Ubi cessantibus Ordinarijs coguntur Principes vel inviti, retinendæ publicæ pacis causâ, subditis jus dicere.

Præter hæc disputatur, utrum Episcopi seu Pastores habeant jus instituendi ceremonias in Ecclesia, & leges de cibis, feriis, gradibus ministrorum, seu ordinibus, condendi. Hoc jus qui tribuunt Episcopis, allegant testimonium: Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modò. Cùm autem venerit spiritus ille veritatis, docebit vos omnem veritatem. Allegant & exemplum Apostolorum, qui prohibuerunt abstinere à sanguine, & suffocato. Allegant sabbathum mutatum in diem Dominicum contra Decalogum, ut videtur. Nec ultimum exemplum magis jactatur quàm mutatio sabbathi, magnam contendunt Ecclesiæ potestatem esse, quòd dispensaverit de præcepto Decalogi.

Sed de hac questione nostri sic docent, quòd Episcopi non habeant potestatem constituendi aliquid contra Evangelium, ut supra ostensum est. Idem docent & Canones. 9. Distinct. per totum. Porro contra scripturam est, traditiones condere, ut per earum observationem satisfaciamus pro peccatis, ut mereamur justificari. Læditur enim gloria meriti Christi, cùm talibus observationibus justificari nos sentimus. Constat autem propter hanc persuasionem, in Ecclesia pene infinitum crevisse traditiones, opprella interim doctrina de fide & de justitia fidei, quia subinde plures feræ factæ sunt, jejunia indicta, ceremoniæ novæ, Ordines novi instituti, quia arbitrabantur se autores talium rerum his operibus mereri gratiam. Sic olim creverunt Canones penitentiales, quorum adhuc in satisfactionibus vestigia quaedam videmus.

Item autores traditionum faciunt contra

mandatum Dei, cùm collocant peccatum in cibis, diebus, & similibus rebus, & onerant Ecclesiam servitute legis, quasi oporteat apud Christianos ad promerendam justificationem cultum esse similem Levitico, cujus ordinationem commiserit Deus Apostolis, sic enim scribunt quidam. Et videntur Pontifices aliqua ex parte exemplo legis Mosaicæ decepti esse. Hinc sunt illa onera, quòd peccatum mortale sit, etiam sine offensione aliorum, in ferijs laborare manibus, quòd seri cibi poluant conscientiam, quòd jejunia non natura, sed afflictiva, sint opera placantia Deum, quòd peccatum mortale sit omittere horas Canonicas, quòd peccatum in casu reservato non possit remitti, nisi accesserit autoritas reservantis, cùm ipsi Canones non de reservatione culpæ, sed de reservatione pœnæ Ecclesiasticæ loquantur.

Unde habent jus Episcopi has traditiones imponendi Ecclesijs, ad illaqueandas conscientias? Cùm Petrus veteri imponere jugum discipulis, cùm Paulus dicat, potestatem ipsi datam esse ad ædificationem, non ad destructionem. Cur igitur argent peccata per has traditiones?

Verùm extraneæ testimonia, quæ prohibent condere tales traditiones ad promerendam gratiam, aut tanquam necessarias ad salutem. Paulus Colos. 2. Nemo vos judicet in cibo, & potu, parte diei festi, novilunio aut sabbathis. Item si mortui estis cum Christo ab elementis mundi, quare tanquam viventes in mundo, decreta facitis? Non attingas, non gusses, non contractes, quæ omnia pereunt usu, & sunt mandata & doctrinæ hominum, quæ habent speciem sapientiæ. Ad Tim. 3. Non attendentes Judaicis fabulis, & mandatis hominum averfantium veritatem. Christus Matthæi 23. inquit de his, qui exigunt traditiones. Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum. Et improbat tales cultus. Omnis plantatio, quam non plantavit pater meus cœlestis, eradicabitur.

Si jus habent Episcopi talibus traditionibus onerandi conscientias, cur toties prohibet scriptura condere novas traditiones? cur

Ggggg 3

vdeat

vocat eas doctrinas demoniorum? Num frustra hæc præmonuit Spiritus sanctus: Relinquitur igitur, cum ordinationes instituta tanquam necessaria, aut cum opinione promerenda justificationis pugnent cum Evangelio, quod non liceat ullis Episcopis tales cultus instituere, aut tanquam necessarios exigere. Necessè est enim in Ecclesijs retineri doctrinam de libertate Christiana, quod non sit necessaria legis servitus ad justificationem, sicut in Galatis scriptum est. Nolite iterum iugo servitutis subijci. Necessè est retineri præcipuum Evangelij locum, quod gratiam per fidem in Christum consequamur, non per certas observationes, aut propter cultus ab hominibus institutos.

Quid igitur sentiendum est de die Dominico, & similibus ritibus templorum? Ad hæc respondent, quod liceat Episcopis seu Pastoribus facere ordinationes, ut res ordine gerantur in Ecclesia, non ut per eas satisficiamus pro peccatis, aut obligentur conscientia, ut judicent esse necessarios cultus. Sic Paulus ordinat, ut in congregatione mulieres velent capita, & ordine audiantur in Ecclesia interpretes.

Talibus ordinationibus convenit Ecclesias propter caritatem ac tranquillitatem obtemperare, easque servare eatenus, ne alij offendant alios, sed ut ordine & sine tumultu omnia fiant in Ecclesijs. Verùm ita, ne conscientia onerentur, ut ducant esse res necessarias ad salutem, ac judicent se peccare, cum violant eas sine scandalo, sicut nemo dixerit peccare mulierem, quæ in publicum non velato capite procedit, sine offensione hominum.

Talis est observatio diei Dominici, Paschatis, Pentecostes, & similibus feriarum, & rituum. Nam qui judicant Ecclesiam auctoritate institutam esse pro sabbatho diei Dominici observationem, tanquam necessariam, non rectè sentiunt. Scriptura abrogavit sabbathum, non Ecclesia, nam post revelatum Evangelium omnes ceremonie Moisaicæ omitti possunt. Et tamen quia

opus erat constituere certum diem, ut sciret populus, quando convenire deberet; appareret, Ecclesiam ei rei destinasse diem Dominicum, quia ob hanc quoque causam videtur magis placuisse, ut haberent homines exemplum Christianæ libertatis, & scirent, nec sabbathi nec alterius diei observationem necessariam esse.

Extant prodigiosa disputationes de mutatione legis, de ceremonijs novæ legis, de mutatione sabbathi, quæ omnes ortæ sunt ex fallâ persuasione, quod oporteat in Ecclesia cultum esse similem Levitico. Et quod Christus commiserit Apostolis & Episcopis excogitare novas ceremonias, quæ sunt ad salutem necessariae. Hi errores sepe serunt in Ecclesiam, cum iustitia fidei non satis clare doceretur. Alij disputant, dei Dominici observationem non quidem juris divini esse, sed quasi juris divini, præscribunt de ferijs, quatenus liceat operari. Hujusmodi disputationes quid sunt aliud quam hæc conscientiarum? Quanquam enim contentur epikeizare traditiones, tamen nunquam potest æquitas deprehendi, donec manet opinio necessitatis, quam manere necesse est, ubi ignorantur iustitia fidei, & libertas Christiana.

Apostoli jusserunt abstinere à sanguine &c. quis nunc observat? neque tamen peccant, qui non observant, quia ne ipsi quidem Apostoli voluerunt onerare conscientias tali servitute, sed ad tempus prohibuerunt propter scandala. Est enim perpetua voluntas Evangelij consideranda in decreto. Vix ulli Canones servantur accuratè, & multi quotidie exolescunt apud illos etiam, qui diligentissimè defendunt traditiones. Nec potest conscientia consuli, nisi hæc æquitas servetur, ut sciamus, eos sine opinione necessitatis servari, nec lædi conscientias, etiam si quid immutet usus hominum in tali re.

Facile autem possunt Episcopi legitimam obedientiam retinere, si non urgerent servate traditiones, quæ bona conscientia servari non possunt. Nunc imperant æquilibrium.

rum, nullos recipiunt, nisi jurent se puram Evangelij doctrinam nolle docere. Non petunt Ecclesie nostrae, ut Episcopi honoris sui jactura sarciant concordiam, quod tamen decebat bonos Pastores facere. Tantum petunt, ut iusta onera remittant, quae nova sunt, & praeter consuetudinem Ecclesiae catholicae recepta. Fortassis initio habuerunt istae Constitutiones probabiles causas, quae tamen posterioribus temporibus non congruunt. Apparet etiam quasdam errore receptas esse, quare Pontificiae clementiae nunc esset, illas mitigare, quia talis mutatio non labefacit Ecclesiae unitatem. Multae enim traditiones humanae tempore mutatae sunt, ut ostendant ipsi Canones. Quod si non potest impetrari, ut relaxentur observationes, quae sine peccato non possunt praestari, oportet nos regulam Apostolorum sequi, quae praecipit Deo magis obedire quam hominibus. Petrus vetat Episcopos dominari, & Ecclesiam cogere. Non id nunc agitur, ut de dominatione sua cedant Episcopi, sed hoc unum petitur, ut patiantur Evangelium pure doceri, & relaxent paucas quasdam observationes, quae sine peccato servari non possunt. Quod si non facient, ipsi viderint, quomodo Deo rationem reddaturi sint, quod hac pertinacia causam schismati praebent.

Recentissimos praecipuos articulos, qui videntur habere controversiam, quanquam enim de pluribus abusibus dici poterat, tamen, ut fugeremus prolixitatem, praecipua complexi sumus. Magnae querelae fuerunt de indulgentiis, de peregrinationibus, de abusu excommunicationis. Parochiae multipliciter vexabantur per stationarios. Insi-

nitae contentiones fuerunt Pastoribus cum Monachis, de jure parochiali, de confessionibus, de sepulturis, de alijs innumerabilibus rebus. Hujusmodi negotia praetermissimus, ut illa, quae sunt in hac causa praecipua, breviter proposita facilius cognosci possent. Neque hic quicquam ad ullius contemptum vel contumeliam dictum aut collectum est. Tantum ea recitata sunt, quae videbantur necessarii dicenda esse, ut intelligi possent, in doctrina ac ceremonijs nihil apud nos esse receptum contra scripturam aut Ecclesiam Catholicam, quia manifestum est, nos diligentissime cavisse, ne qua nova & impia dogmata in Ecclesijs nostras serperent.

Hos articulos, supra scriptos, volumus exhibere juxta edictum C. M. in quibus Confessio nostra extaret, ut eorum, qui apud nos docent, doctrinae summa cerneretur. Si quid in hac confessione desiderabitur, parati sumus latiore exhibere, Deo voleate, juxta scripturas informationem.

Caesarej Majest. V.

Fideles & subditi.

Joannes Dux Saxoniae Elector &c.
 Georgius Marchio Brandenburgensis &c.
 Ernestus Dux Luneburgensis &c.
 Philippus Landgravius Hassiae &c.
 Wolfgangus Princeps ab Anhalt.
 Senatus Magistratusque Nonbergensis.
 Senatus Reusingensis.

OBSER-